

Araştırma Makalesi | Research Article

Film Keşif Ağlarının İzleme Deneyimi İle İlişkisi: Letterboxd Örneği

The Relationship Between Film Discovery Networks and Viewing Experience: The Example of Letterboxd

Onur TURGUT (PhD Student)
İstanbul University, Institute of Social Sciences
İstanbul/Türkiye
onur.turgut@ogr.iu.edu.tr

Başvuru Tarihi | Date Received: 07.08.2023
Yayına Kabul Tarihi | Date Accepted: 22.11.2023
Yayınlanma Tarihi | Date Published: 30.01.2024

Turgut, O. (2024). Film Keşif Ağlarının İzleme Deneyimi İle İlişkisi: Letterboxd Örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 11(1), 253-281 <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.1338828>

Öz

Film keşif ağları yalnızca film önerileri sunmakla kalmaz, izleyici pratiklerini dönüştüren faktörlerle alımlama biçimlerinden tüketim örüntülerine kadar uzanan değişimlerin aracı olur. Bunun yanında filmlerle ilgili paylaşımlar yapmak, filmleri derecelendirmek, film listeleri oluşturmak gibi eylemler, dijital kültürün sinema kavrayışını değiştiren etkilerine işaret etmektedir. Seyir formlarını ve sinema söylemini etkileyen yeni medya olanaklarının, nasıl ve hangi amaçlarla kullanıldığının belirlenmesi, farklı seyirci profillerinin anlaşılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, bu olanakların kullanımı, izleyicilerin film deneyimlerini şekillendiren ve sinema kültürünü çeşitlendiren dinamikleri açığa çıkarmaktadır. Bu noktada, örneklem olarak belirlenen Letterboxd film keşif ağı incelenmeye değer bir örnek olarak belirlenmiştir. Nitekim Letterboxd, sinema tutkunlarının film önerilerini paylaşma, değerlendirme yapma ve özel listeler oluşturma gibi etkileşimli eylemleriyle, dijital çağın sinema algısını değiştiren önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Buradan yola çıkarak, bu sosyal ağı kullanan 11 katılımcı ile derinlemesine görüşmeler düzenlenmiştir. Sonuç olarak bu sosyal ağ aracılığıyla katılımcıların, dijital çağın getirdiği yenilikleri benimsedikleri görülmüş, ayrıca Letterboxd sosyal ağının kendi değer yargılarını üreten interaktif ve özelleştirilmiş bir mecra olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Film Keşif Ağları, Letterboxd, Sinemasever, Film Puanlama.

Abstract

Film discovery networks provide film recommendations and serve as intermediaries for changes extending from factors transforming viewing practices to shifts in perceptual patterns and consumption behaviors. Additionally, actions such as sharing posts related to films, rating movies, and creating film lists highlight the impacts of digital culture reshaping cinema comprehension. Determining how and for what purposes new media opportunities, influencing viewing forms and cinematic discourse, are employed is crucial in understanding diverse audience profiles. In this context, these opportunities reveal dynamics that shape viewers' film experiences and diversify cinematic culture. In this regard, the Letterboxd film discovery network, chosen as a sample, stands out as a noteworthy illustration. Indeed, Letterboxd emerges as a significant tool that reshapes the cinematic perception of the digital age through interactive actions, including sharing film recommendations, providing evaluations, and generating customized lists. Building upon this, in-depth interviews were conducted with 11 participants actively engaged with this network. Consequently, it becomes evident that through this network, participants embrace the innovations introduced by the digital age. Moreover, the Letterboxd social network is observed to function as an interactive and personalized medium where users craft their evaluative judgments.

Keywords: Film Discovery Networks, Letterboxd, Cinemagoer, Film Rating.

Giriş

İzleyicilerin bir sonraki seyredecekleri filmi seçerken genellikle film derecelendirmelerinden ve eleştirilerinden yararlandıkları yaygın bir bilgidir (Topal & Ozsoyoglu, 2016, s. 1170). Bu bilgilere erişebilecekleri film keşif alanları, sinema kültürünü doğrudan etkileyen, yeni tüketim pratiklerini meydana getiren bir dizi yenilik neticesinde şekillenmiştir. Yeni medya teknolojilerinin çeşitlenmesi, geleneksel izleme ve etkileşim türlerini dönüştürerek seyirci davranışlarını yeniden biçimlendirmiştir (Horst, 2012). Bu noktada “her türlü izleme, tartışma, takip ve paylaşım eylemi yeni seyir kültürünün bir parçasıdır” (Terzi & Özbulduk, 2020, s. 330). Özellikle internetin sunduğu geniş imkanlar, filmlerin sirkülasyona girmesini, paylaşım ve tavsiyelerle örgütlenen sinema kültürünün daha fazla kullanıcıya erişmesini sağlamıştır. Katılımın sunduğu olanaklar, bireyleri aktifleştirmiş, tüketiciliği üretici olma nitelikleriyle taçlandırmıştır. Dolayısıyla bireyler üreten-tüketici (Toffler, 1980) konumlarıyla sinema söylemini şekillendirme imkânı bulmuşlardır. Bu değişimlerin sinema ölçeğinde belki de en fazla etkilenen aktörlerin sinefiller olduklarını söylemek mümkündür. Zira sinefiller, “genel anlamıyla film izleyen, izlediği filmler hakkında konuşan, adeta filmlerle yatıp kalkan bireyler olarak kavramsallaştırılabilir” (Turgut, 2022, s. 257). Hayatı filmlerle anlamlandıran sinefiller için internet ortamında yapılan alışverişlerin önemi daha fazla artmaktadır. Shambu’nun da dile getirdiği gibi (2020, s. 33), internet öncesi film kültürü belirli bir üretim ve tüketim ekonomisinin karakterini taşımaktaydı. Çok sayıda sinefil okuyucu için yazan nispeten az sayıda eleştirmen vardı. Ancak hem okuyucu hem de yazarların sayısı internetle birlikte patladı ve onlarla, karşılıklı etkileşimlerin baş döndürücü, ivmeli frekansı yükseldi. İnternet böylece, karşılıklı eğitim ve öğrenim için yeni, büyük ve aktif bir topluluğu mümkün kıldı. Özellikle sinemaseverlerin örgütlendiği sosyal film keşif alanları bu noktada işlevselliğini arttırarak önemli rol oynamaya başladı. Keza bu durum, film değerlendirme ölçütlerinde, alımlama ve değerlendirme kıstaslarında radikal değişiklikler göstermiştir. Örneğin filmlerin sayısal değerler nispetinde ölçümlenmesi beğeni-tercih ilişkisi, içeriklerin izlenme oranları ve izleyici reaksiyon ve tutumlar özelinde radikal değişiklikler meydana getirmiştir. Dijital kültürün süregelenleşmesi izlenecek film üzerinde araştırma yapmayı, film üzerine yazılmış yorumları okumayı, filmleri niteliklerine göre puanlamayı, seyir kültürünün önemli bir parçası haline getirmiştir. Bilhassa “dünya çapında Rotten Tomatoes, IMDb, Metacritic gibi ağlardaki izleyicilerin yaptıkları görüş, inceleme ve eleştiri yazılarının sinema sektörüne etkisi geleneksel yayıncılık alanında faaliyet gösteren profesyonel film eleştirmenlerinden daha geniş ölçüdedir” (Terzi & Özbulduk, 2020, s. 330). Bu durum haliyle amatör eleştirmenliği hiyerarşi boyunduruğundan uzaklaştırarak demokratik bir statüye yerleştirmiştir. Benzer şekilde Frey, mesleki eleştirinin kavramına her zaman kaygının eşlik ettiğini açıklarken, profesyonel eleştirinin daha yüksek bir konum talep edenlerin otoritesine karşı duran “rakip eleştirmenler ve inatçı okuyucular” tarafından meydan okunduğunu ifade etmiştir (Frey, 2015). İzleyici kitlesinin çeşitliliği veya parçalanmasının eleştirmenlere verilen saygıyı tehdit ettiği gerçeği de dahil olmak üzere, ana akım eleştiride revizyonist değişiklikleri meşru kılmıştır (Keller, 2020, s. 65).

Film keşif ağları arasında öne çıkan Letterboxd, sözü edilen değişimlerin bayraktarlığını üstlenerek sinefil söylemine ev sahipliği yapmaktadır. Zira Letterboxd; film izleyicileri toplandıkları filmlerle ilgili yorum paylaşabilecekleri, değerlendirmelerde bulunabilecekleri ve filmleri listeleri oluşturabilecekleri bir sosyal ağdır. Bu sebeplerden ötürü bu çalışma, Letterboxd’yi eksenine alarak izleyicilerin kullanıcı deneyimlerini ölçümlemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırmanın bir başka hedefi, katılımcıların bu ağları

ne ölçüde etkin kullandıklarını ve ağların onlar üzerindeki etkilerini formüle etmektir. Nitekim, bu çalışmada söz konusu ağın tüketim pratiklerinden alımlama biçimlerine kadar uzanan değişiklikleri barındırdığı varsayımından hareket edilmektedir. Son on yılda, Letterboxd gibi ağlar, izleyicilerin film seçimlerine, değerlendirmelerine ve sosyal etkileşimlerine yenilikçi bir yaklaşım getirmiştir. Bu ağların izleyici deneyimine ve film kültürüne etkisi, kültürel anlamda nasıl bir evrim yarattığını, toplulukların ve bireylerin nasıl bir etkileşimde bulunduğunu ve bu ağların sinema endüstrisi üzerindeki potansiyel ekonomik etkilerini anlamak hem kültürel çalışmalar hem de medya araştırmaları için hayati öneme sahiptir. Mevcut literatürde, bu spesifik etkilerin kapsamlı analizine dair bir boşluk bulunmaktadır. Bu bağlamda, dijital film keşif ağlarının izleyici deneyimi üzerindeki etkilerini inceleyen bir çalışma hem bu bilgi boşluğunu dolduracak hem de sinema ve medya çalışmalarına derinlemesine bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, Letterboxd kullanan 18-24 yaş aralığındaki izleyicilerle derinlemesine görüşmeler düzenlenmiştir. Kişiler Ölçüt Örneklemeye biçimine göre belirlenmiştir. Ölçüt Örneklemeye; “önceden belirlenmiş bir önem kriterine uyan tüm durumların incelenmesini ve araştırılmasını içerir” (Patton, 2002, s. 65). Bu yaklaşım, araştırma sentezcileri tarafından önceden belirlenmiş kriterleri karşılayan tüm çalışmaların kapsamlı bir anlayışını oluşturmak için sıklıkla kullanılır (Suri, 2011, s. 69). Bu çalışmanın ölçütü de Letterboxd kullanıcısı olma şartı olarak belirlenmiştir. İlk etapta katılımcılara üçüncü kişiler aracılığıyla ulaşılmıştır. Ardından katılımcılardan çalışmanın kriterlerine uyan yeni katılımcıları önermelerini istenerek kartopu örnekleme yöntemiyle katılımcı ağına çeşitlilik ve derinlik kazandırılmak istenmiştir.

Sinema ve Dijital Medya: İzleyicinin Değişen Rolü ve Sosyal Etkileşim

Yeni medya, yeni teknolojilerle birlikte toplumu ve onun parçası olan bireyleri radikal bir biçimde dönüştürmüştür. Webster (1986, s. 80) bu dönüşümün en belirgin özelliğinin, yeni medyanın çeşitliliği destekleme kapasitesi olduğunu öne sürer. Söz konusu çeşitlilik, seçeneklerin sayısını artırmaktan biraz daha fazlasını ifade eder. Başka bir ifadeyle artık birey, seçenek sunulan opsiyonların ardına geçerek aktifleşir ve karar merciinde etkin rol oynar. Bilhassa, web, video paylaşımı ve sosyal ağ programları, çağdaş yeni medya kültürü çalışmalarında, izleyici araştırmalarının kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine katkı sağlar. Nitekim izleyici, geleneksel anlamıyla sinemaya gitme edimi olmaktan çıkmış, kompleks süreçleri beraberinde getiren dönüşümleri aralamıştır. Casetti'nin de aktardığı gibi (2012, s. 87), 1980'lerden itibaren sinemanın yeknesak bütünlüğünde belirgin değişiklikler meydana gelmiş, sinemasal deneyim “yer değiştirmeye” başlamıştır. Yeni erişim biçimlerinin tedavüle girmesi, tüketimin günlük akışa yerleşmesini, korunaklı alanlara entegre olmasını sağlamıştır. Bu bağlamda ilişkiselliğe dayalı etkileşimler de önemli ölçüde değişime uğramıştır. Gösterimler öncesi veya sonrasındaki sosyal etkileşimler, yönetmenlerle gerçekleştirilen diyaloglar ve sinema toplulukları içindeki sohbetler bu değişikliklerden nasibini almıştır. Fakat bu sosyal mübadeleler tamamıyla ortadan kalkmamış, sanal ortamlar gibi alternatif mecralarda işlerliği sürdürmüştür. Metzger ve Flanagin'in (2002, s. 340) seyirci eğilimleri üzerine söylediği etkileşim ve diğer özellikler gibi medya kullanımı için motivasyonları etkileyebilir ve izleyici etkinlik seviyelerini değiştirir ibaresi dikkate değerdir. Bunun bilhassa internet bağlamındaki karşılıkları ivmelenmiş, Otterbacher'in deyişiyle (2013, s. 645) internet, ağızdan ağıza başkalarının bir konudaki görüşleri ve deneyimleri hakkında bilgi edinmelerini sağlamıştır. Livingstone'nin de vurguladığı gibi (1999, s. 63); “internet iletişimi, kamusal ve özel arasındaki ilişkiyi yeniden çerçevelemek, bireyselleştirilmiş yaşam tarzları inşa etmek ve çeşitli demokratik katılım biçimleri aracılığıyla bilgi hiyerarşilerini yeniden

çerçevelemek için önemli bir potansiyel sunmaktadır”. Dolayısıyla dijital formlarla yöndeşerek genişleyen medya biyomu, katılımın öncelendiği sanal ekosistemler yaratmaktadır. Bunun film endüstrilerine yansımaları dikkate değerdir. Bu fasılda filmlerin kolay erişilebilir olması, gösterim uzamlarının taşınması, üretim araçlarının dijitalleşmesinin yanında sinemaya yönelik söylemin üretilip tüketildiği mecralarının da sanal ortamlara taşındığına tanıklık edilmektedir. Zira film gruplarının örgütlendiği alanlar mikro bloglara taşınmış, web siteleri hâkim organlar olmuş, sinema dergileri dijitalleşmiş, fiziksel film koleksiyonerliği atılmış yerini dijital arşivlere bırakmış, korsan izleme pratikleri yaygınlaşmış, film eleştirisi demokratikleşmiş, çevrimiçi komüniteler çoğalmış, sinemaya yönelik içerikler artmıştır. Bu hususta her gelişmenin tartışmaya açık pek çok yönü olduğu aşikardır. Fakat, bu evredeki belirgin özellik, izleyici kitlesinin genişlemesi ve bu doğrultuda söylemin daha belirgin hale gelmesidir. Ekranların çoğalması, daha iyi ses ve görüntü kalitesine kolayca ulaşılabilir olması, sinema kültürünün spektrumunu genişletmiştir. Çeşitli ve farklı tarzlarda filmlerin üretilmesi ve sosyal medyanın yaygınlaşarak film eleştirilerinin ve önerilerinin daha geniş kitlelere ulaşması sinemaya yönelik ilgiyi arttırmıştır. Bu bir yönüyle sinefilliğin prensipleri olarak sinemaseverliğin yaygınlaştığını da delalet etmektedir. Nitekim (Di Foggia, 2012; Behlil, 2005; Shambu, 2020; Czach, 2010; Ng, 2010; Jullier & Leveratto, 2012; Keller, 2020) gibi yazarlar geleneksel sinefil temayüllerinin değiştiğini, yeni sinefil tipolojisinin oluştuğunu dile getirmişlerdir. Zira sinefil öznelerin deneyim ve davranış örüntülerinin yeni iletişim ortamlarına uyarlandığını, bir anlamda evrim geçirdiğini söylemek mümkündür.

Son yıllarda internet, sinemaseverlerin farklı çevrimiçi film forumları, sosyal medya platformları ve diğer iletişim araçları sayesinde birbirleriyle bağlantı kurmalarını mümkün kılmaktadır (Behlil, 2005; Hudson & Zimmerman, 2009; Aboulaoula & Biltereyst, 2021). Bu bağlamda yeni teknolojilerin kullanımı, sinemaseverler arasında önemli bir sosyalleşme aracıdır (Shambu, 2020). Bu araçlar internet aracılığıyla, kültürel ayrımların elimine edildiği, demokratik katılımın meşru kıldığı, kapsayıcı bir küresel ortamın oluşmasına imkân tanımıştır. Zira Jenkins’in medya yakınsaması, katılımcı kültür ekseninin nasıl genişlediğinin bir kanıtıdır. Sinemaseverler özelinde birbiriyle bağlantılı etkinlikler ve söylemler katılımın demokratik alanlarda sergilenmesine aracılık etmiştir. Zira bu alanlar, söylem üretilen etkileşimin hâkim olduğu bilgi ve kaynakların bir araya getirildiği melez medyalardır. Çevrimiçi topluluklar, bireylere faydalı bilgiler, duygusal destek, kültürel ve sosyal tartışma alanları ve sosyalleşme mecraları sağlamıştır. Bu ağlar, sürdürülebilir etkileşimlerle beraber yeni temaslara öncülük etmiştir (Ren, ve diğerleri, 2012, s. 842). Ayrıca bu alanlarda var olan etkileşim, çevrimiçi platformlarda kullanıcılar tarafından oluşturulan içeriğin doğal bir sonucu olarak görülebilir. Zira kullanıcı türevli içerik, çevrimiçi ortamlarda bizatihi kullanıcıların ürettiği içerik türüdür. Kullanıcılar, bu içerikleri oluştururken diğer kullanıcılarla etkileşim içerisinde ve aynı zamanda diğer kullanıcıların ürettiği içerikleri tüketmektedirler. Bu bir taraftan eş güdümlü bir alışveriş mantığını doğurmaktadır. Bu tür etkileşimler, çevrimiçi platformlarda topluluk inşa etmenin önemli bir yönünü teşkil eder. Kullanıcılar, benzer ilgi alanlarına sahip diğer bireylerle çevrimiçi olarak iletişim kurarak bilgi alışverişinde bulunabilmektedir. Çevrimiçi ağlar sayesinde, bu tarz etkileşimlere dayalı üretici toplulukların oluşması kolaylaşmıştır. Bilhassa sinema odaklı gruplarda, sinemaseverler bir araya gelerek zengin bir film bilgisine erişme ve topluluk hissini yaşama şansını bulmuşlardır.

Film Keşif Ağlarının Avantajları ve Dezavantajları: İnceleme ve Karşılaştırma

Özellikle işitsel ve görsel ürünlerin özel niteliklerinden kaynaklanan sebeplerle öneriler, filmlerin ve dizilerin tüketiminde eşsiz bir rol oynar. Öneriler, kültürel ürünlerin kalitesi hakkındaki büyük belirsizliği azaltarak tüketim öncesinde önemli bir rol oynar. Ayrıca, doğru kararı vermek ve daha iyi bir şekilde yargılamak için gereken çabayı azaltır (Frey, 2021, s. 27). Kullanıcılar; web ortamından, film afişinden, film puanlandırma mecralarından, bir arkadaş veya yabancından ipucu isteyerek veya bir VOD platformunun algoritması aracılığıyla bir sonraki izlenecek içeriğin ne olacağına karar verebilirler. Görülen afiş, fragman, eleştirmen incelemesi, arkadaşın verdiği tavsiye veya algoritma aracılığıyla alınan önerinin güvenilirliğini değerlendirmek istendiğinde farklı parametreler devreye girer. Bunlar beğenilerin, tercihlerin belirlediği kültürel ayırım sahalarının ölçütleridir. Zira çevrimiçi ortamlarda tavsiyelerle şekillenen sinema kültürü, sinemaseverlerin kendi beğenilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Nitekim, sinemaseverlik; esnek beğeni pratiklerinin ortaya çıkmasıyla birlikte, organik çağrışımlarla beslenen ve farklı bir bilgi birikimi gerektiren beğeni yargılarının sert duvarları yıkar ve çok yönlü tercihlerin özgürce ifade edildiği bir ortam oluşturur (Turgut, 2022, s. 286). Bu kültürün oluştuğu alanlar şüphesiz film keşif ağlarıdır.

Kişiselleştirilmiş öneriler, kullanıcı dostu ara yüzler, geniş film seçkisine sahip kütüphaneler-film künyeleri, etkileşimin olağan kılındığı aktarımlar, yeni keşiflere mahal veren denemeler, zaman tasarrufu sağlayan çoklu medyalardan oluşan zengin kaynaklar film keşif ağlarının avantajları olarak sayılabilir. Letterboxd, Criticker, Trakt, IMDb, Simkl, Moviebase, ICheckMovie gibi ağlar bu alanda bayraktarlığı üstlenmektedir. Bu alanlar aracılığıyla kullanıcılar, izledikleri filmleri takip edebilir, puanlayabilir, inceleme yazabilir, liste oluşturabilir ve diğer kullanıcılarla paylaşabilirler. Shambu'nun da aktardığı gibi (2020, s. 43), bir filme taze bir bakış açısı kazandıracak, filmin kavrayışına ilişkin verimli bir perspektif sunacak kısa çarpıcı izlenimleri paylaşmak için çeşitli araçlar kullanılmaktadır. Örneğin, Twitter, Tumblr, Facebook, Letterboxd bunlardan bazılarıdır. Bu paylaşımlar kişilerin birbirine temas etmelerini sağlayan müşterek, düşünümsel ağlardır. Bu alanlar, kullanıcıların, izledikleri filmleri takip ederek, öneriler alabildikleri, diğer kullanıcıların yorumlarını okuyarak filmler hakkında daha fazla bilgi edindikleri mecralardır. Dahlberg, dijital demokrasinin yapılanma prensiplerini kategorize ettiği makalesinde mecraları, yapısal özelliklerine göre karakterize eder. Bu kapsamda; liberal-bireyci, müzakereci, karşıt-kamusal ve otonom-marksist niteliklere haiz olan platformlar, içerik ve biçim unsurlarına, üretim koşulları ve katılımcı niteliklerine göre tasniflenir. Bu doğrultuda, film keşif ağlarının müzakereci ve karşıt-kamusal özellikleri barındırdığı kolaylıkla ifade edilebilir. Çünkü, filmlere olan ilgi etrafında bir araya gelen sinemaseverler, farklı durumlarda ortak bir mutabakata varabilmekte ve bu, ideal olarak kabul edilen esneklik-karşıtlık gibi kriterlerle müzakere etmenin doğasını yansıtmaktadır. Bunun yanında, yine dijital komün mantığına karşılık gelen film keşif ağlarının benzer beğeni ve eğilim niteliklerinin örgütleyici etmenleri, aktivist parametrelerini aidiyet potasında eritir (Dahlberg, 2017, s. 137-139). Benzer bir çalışmaya girişen Ren ve arkadaşları (2012), çevrimiçi toplulukları, bağa dayalı (bond-base) ve kimliğe dayalı (identity-base) olmak üzere iki etapta ele almaktadırlar. Film keşif ağlarının bağlılık oluşturma üzerine şekillendiğini ifade eden araştırmacılar, kişilerarası tercihler benzerlikler ve değerlendirmelerin kullanıcılara aşinalık kazandırarak ortama ve kişilere bağlanmayı teşvik ettiği vurgulamışlardır. Bu edimler dolayısıyla, özneler kendilik bilincine ulaşma aşamalarında önem arz eden yaratım süreçlerini devam ettirirler. Bunlar eğlenme ve

zaman öldürme pratiklerinin yanı sıra, bireyin yeni deneyimlere açık hale gelmesini sağlayan bilişsel süreçlere pozitif yönde etki eden faydalı eylemler olabilmektedir. Bu alanlar, kişiselleştirme, dönüştürme/dönüşüm pratikleri ile kendi beğeni örüntülerini zenginleştirme ve aktarma yolundaki eğilimlere ev sahipliği yapar.

Öte yandan içerikler, kullanıcıların ihtiyaçlarına uygun olarak sıralanır veya derecelendirilir. Bir anlamda belirli nicelik skalasına göre sayısallaştırılırlar. Kullanıcıların beklentilerine göre sıralanır adeta yarıştırlar. Bunun kültürel arenadaki karşılıkları görece daha netameli ve tartışmalıdır. Zira Smthye (1981) ve Mosco'nun da (2009) araştırmalarında vurguladığı gibi eserler emtiyaya dönüşür. Tekelci kapitalizmin boyunduruğu altında nitelikler silikleşir, eserler şemalara indirgenir. Bir taraftan bireylere seçim kolaylığı sağlayan filtreleme mekanizmasının önemli bir kriterini oluşturan puanlandırma diğer taraftan eserleri tüketim nesnesi kalıplarına sokar. Bu aynı zamanda bireylerin ön kabul oluşturmalarını sağlarken aynı zamanda bireylerin alımlama biçimlerini değiştirir. Bunun yanında kullanıcılar tarafından sürekli güncellenen, beğeni, tercih ve aksiyon geçmişleriyle büyük veri tabanları oluşturarak belirli bir havuzun öngördüğü seçeneklerle eşleşmelerine neden olur. Hipotetik olarak benzer eğilimler sergileyen bireylerin kültürel örüntüleri çerçevelenir. Bu durum benzer zevklerle örülü içerik paketlerinin yanında hibrit-heterojen seçimlerden oluşan matrisler meydana getirir. Geline nokta, mikro-elektriğe dayalı bu ağlardan faydalanma bir tür kültürel sermaye örneği olarak da yorumlanabilir. Nitekim Binark ve arkadaşları (2020, s. 18-19), Ragnedda'dan devşirdikleri "dijital sermaye" kavramını ortaya atarak, dijital yetkinliklere yeni bir perspektif getirirler. Onlara göre dijital sermaye; "kısaca; dijital sahiplik (araçlar, bağlantının kalitesi ve bağlantının yeri, çevrimiçi uzamda geçirilen zaman, dijital teknolojilere ilişkin destek ve eğitim) ve dijital yetkinlik (enformasyon ve dijital okuryazarlık, iletişim ve iş birliği, dijital içerik üretimi, güvenlik, problem çözme) boyutlarından oluşan sermaye türüne işaret etmektedir". Bu bağlamda, film keşif ağlarını kullanabilmek kullanıcılardan belirli yetkinlikler talep ederken bu alanlardan faydalanan kullanıcıların elde ettikleri kazanımların dijital sermaye olarak geri dönmesi kaçınılmazdır. Zira dijital temaslara imkân tanıyan film keşif ağlarının, olası yeni keşifleri doğuracağını savlamak mümkündür. Hatta bu sermaye türlerinin birbirine tahvil edilebileceğini de iddia etmek isabetli olacaktır. Somutlaştırmak gerekirse; bu alanlarda yapılan paylaşım nispetinde etkileşim sayısının artması dijital sermayenin, sosyal sermayeye dönüşmesine zemin hazırlayabilir. Dolayısıyla, dijital alandaki her aksiyonun belirli karşılıkları olduğu savunulabilir. Bourdieu'nun (2015) içselleştirilmiş eğilimler bütünü olarak tarif ettiği "habitus" un dijital mecralardaki tezahürleri önem arz etmektedir. Herzig'in de altını çizdiği gibi (2016, s. 119), çevrimiçi alanlarda var olan aksiyonlar, kullanıcıların repertuarlarını inşa ettikleri katalize ortamlardır. Ona göre "çevrimiçi arayışların seçimi, yorum göndermede kullanılan dilbilgisi, kelime bilgisi ve imla, gönderi bitlerinin ve genel profillerin kişiselleştirilmesi ve kendini ifşa etme düzeylerinin tartışmasız kullanıcı eğilimlerini yansıttığı şeklinde yorumlanabilir". Bu durum aynı zamanda kullanıcıların film keşif ağlarında kişilerin habituslarına ilişkin bilgiler sağlayarak onları eyleyen konumuna taşır.

Sinemaseverlerin yoğun olarak tercih ettiği film keşif ağları izleyicilere farklı türler filmler hakkında öneriler sağlayarak seçim yapmalarına aracılık eder. Bu öneriler, izleyicilerin daha önce izlemedikleri filmlere ilgi duymalarına kaynaklık edebilir ve onları farklı türler ve tarzlarda filmlerle buluşturabilir. Bu durum, bir anlamda sinema tutkusunu pekiştiren, palazlandıran bir işlev görmektedir. Bu aynı zamanda sinefilliğin yaygınlaşmasına

neden olan aracı bir itkidir. McGowan'a göre (2012, s. 70), "sinema tutkusu, sinemanın gerçekliğe pencere açması için hissedilen yoğun istekten kaynaklanmaz, daha ziyade sinemanın gerçekliğin sınırlarının dışına bir pencere açması için duyulan arzudan ileri gelir". Bu referanstan hareketle, film keşif ağlarının sinema tutkusuna sahip bireylerin arzularını gidermek için yeni keşiflere ilham verecek teşebbüsler olarak yorumlanabilir. Filmler hakkında düzenli düşüncelerin paylaşıldığı, hayal gücüne hitap eden ihtiyaçların karşılandığı ve filmografik rehberlerin sunulduğu web siteleri, bireylere kendi koleksiyonlarını oluşturma imkânı tanır. Ancak, algoritmaların bireyleri belirli bir yönde yönlendirme olasılığı da göz ardı edilmemelidir. Buna ek olarak, benzer tercih modelleri, katılımcıları ideolojik yankı odalarıyla sınırlı hale getirebilir. Bu bağlamda, algoritmaların hegemonyası altında bireylerin pasif hale gelmesi olası bir diğer olumsuz yön olarak değerlendirilebilir. Bunun ileri safhalardaki olası olumsuzlukları dar bakış açısını meşrulaştırmaları, veri kısıtı ve yalnızca geçmiş izleme deneyimini baz almaları ve kültürel çeşitliliği elimine etmeleri olarak sıralanabilir. Frey'in de dediği gibi (2021), algoritmaların çoğunlukla nesnel ve tarafsız olarak tasvir edilmesine karşın, egemen kültürel beğeni hiyerarşilerini yansıttığını ve pekiştirdiği iddia edilebilir. Örneğin İnternet Film Veritabanı (IMDb) gibi web sitelerindeki çevrimiçi kullanıcı inceleme fenomeni, Bourdieu'nün beğeni tercihlerinin hiyerarşik taksonomisini büyük ölçüde karmaşılaştırır. Film tüketiminin genişletilmiş bir uygulaması olarak IMDb, film festivallerindeki ilk gösterimlerden yıllar sonra DVD ve televizyon izlemelerinin hayatında yer edinmesine kadar uzanan film tüketiminin gayri resmi küresel incelemeler mekanına dönüşmüştür (Culloty, 2016, s. 71). Bu şekilde, IMDb, geleneksel film eleştirinin rolünü zayıflatırken rekabetçi beğeni kültürlerinin bir arada var olmasına izin vermektedir.

Bunun yanı sıra, film keşif ağları, eleştiri süreçlerini yeniden şekillendirmiş ve eleştirilenlerin statülerine yönelik algıları değiştirmiştir. Web 2.0 ile gelen katılımcı kültür, "bir dizi sofistike sinemasever blog yazarının ortaya çıkışı, akademik çevrelerde yakın okuma ve değerlendirmeye adanmış "etkileyici" eleştirinin yeniden canlanmasıyla aynı zamana denk gelmiştir. (Keathley, 2005, s. 178). Keen (2007), kullanıcı incelemelerinin yani amatör eleştirilenliğin, profesyonel eleştirinin kötü bir taklitçisi olduğunu ve kullanıcı incelemeleri yapanların, profesyonel eleştirilenlerle aynı motivasyonlara ve kaygılara sahip olduğunu varsaymaktadır. Ancak gerçekte, profesyonel eleştiriler ile çevrimiçi kullanıcı incelemeleri arasında önemli farklılıklar mevcuttur. Profesyonel eleştirilenler, genellikle, bir filmin sinematik gösterimiyle eş zamanlı olarak standart bir formatta yazmaktadırlar (Culloty, 2016, s. 73). Buna ek olarak internet çağında film eleştirisinde önemli dönüm noktalarından biri, filmleri sınavarak notlandırmaktır. Böylece filmlerin yalnızca 1-10 derecelendirme sistemi veya 0-100 ölçek şeklinde hızlı bir şekilde gözden geçirilmesini sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda okuyucuların film hakkında kendi fikirlerini yazmalarına izin veren film derecelendirme web sitelerinin tanıtılması film eleştirisinin çehresini değiştirmiştir. Özellikle yorum ve eleştirisi sekmesi bulunan IMDB, Rotten Tomatoes, Metacritic, Letterboxd gibi web siteleri abonelik tabanlı çevrimiçi alanlarını tedavüle sokmuştur (Szabo, 2021, s. 218). Bununla beraber her izleyici eleştirilen konumuna erişmiş, görüşlerini yansıtabilecekleri megafon işlevi gören alanlarda var olabilmıştır.

Sinemaseverler İçin Sosyal Paylaşım ve Film Keşif Ağı: Letterboxd

Letterboxd, bir tür film inceleme ve keşif ağıdır. Bu mecra, kullanıcılara sevdikleri filmleri inceleme, derecelendirme ve paylaşma olanakları sağlar. Kullanıcılar, film kanonları oluşturabilir, favori filmlerini profillerine ekleyebilir ve diğer kullanıcıların

huzuruna sunabilmektedirler. Letterboxd, kullanıcıların sanatsal ürünler hakkında görüşlerini beyan etme ve diğer kullanıcıların tavsiyeleri ile yeni eserler keşfetmelerine imkân tanır. Ek olarak, kullanıcılar spesifik bir konu, tema, yönetmen veya oyuncu üzerinden gerçekleştirdikleri araştırmalarla mevcut film koleksiyonlarına erişim sağlayabilmektedirler. Bu mecra, aynı zamanda sosyal medya ağlarının sunduğu işlevselliği de barındırmaktadır. Kullanıcılar, akademik veya sosyal çevreleriyle etkileşimde bulunabilir, karşılıklı film değerlendirmelerini inceleyebilir ve film önerilerini paylaşabilirler.

Tablo1. Film Keşif Ağlarına İlişkin Bilgileri Gösteren Tablo

Özellikler	Letterboxd	Rotten Tomatoes	IMDb	Metacritic
Üye Sayısı	8 Milyon	79,4 Milyon ¹	83 Milyon	20,1 Milyon ²
Film Sayısı	849.974	-	658.543	29.947
Topluluk Oluşturma	✓	✓	✓	-
Mobil Uygulama	✓	✓	✓	✓
Kullanıcı Verileri, Güvenlik	✓	✓	✓	✓

Bu çalışmada da Letterboxd sosyal ağının tercih edilmesinin belirli gerekçeleri bulunmaktadır. Kullanıcılara kişiselleştirilmiş, niş bir izleme deneyimi sunan bu uygulama diğerlerinden daha fazla modülerdir. İlave olarak, topluluk oluşturma potansiyellerini içerisinde barındıran Letterboxd sosyal etkileşimlere dayalı karakteristiğiyle izleme deneyimini çeşitlendirmektedir. Letterboxd, kullanıcılarına filmler hakkında kendi eleştirilerini ve analizlerini yazma fırsatı sunar. Bu, akademik bir bakış açısından, kullanıcıların bağımsız düşünceleri teşvik eden bir ortamda filmle ilgili düşüncelerini ifade etmeleri açısından önemlidir. Diğer ağlar genellikle daha resmi ve standart eleştirilere odaklanır. Letterboxd, kapsayıcı ve heterojen bir yapıdadır. Bağımsız ve kült film meraklıları için önemli bir sosyal ağ olan Letterboxd, bu tür filmlerin tanınmasına ve yayılmasına katkıda bulunarak, bağımsız film kültürünü desteklemektedir. Letterboxd'nin örneklem olarak seçilmesi, sosyal ağın özgünlüğü, aktif kullanıcı kitlesi ve film meraklılarına yönelik niş odaklanması nedeniyle anlamlıdır. Ayrıca, Letterboxd, film keşif ağları arasında özellikle film sayısı açısından dikkate değer bir mecradır. Yaklaşık 850.000 film içeriği ile kullanıcılarına oldukça geniş bir film veritabanı sunar. Dolayısıyla Letterboxd, daha geniş film verisi sunması nedeniyle araştırma için uygun bir örneklem olarak seçilmiştir. Diğer ağlarla karşılaştırıldığında üye sayısı nispeten daha az olsa da kullanıcı dostu ve kişiselleştirilebilir ara yüzü ve etkin topluluk katılımı ile bu açığı telafi etmektedir. Bu durum, film izleyicilerine nadir bulunan veya bağımsız yapımlar gibi daha az bilinen filmleri keşfetme fırsatı sağlar. Bu özellik, film izleyicilerinin çeşitlilik

arayışlarına katkıda bulunur ve bu nedenle Letterboxd, film keşfi açısından önem arz etmektedir.

Letterboxd, film tutkunları için zengin bir kaynak ve paylaşım ağıdır. Sitedeki bulunan “hakkımızda” bölümünde yazıldığı üzere, “Letterboxd, adını geniş ekran formatına olan sevgiden almıştır” ibaresi sinema tutkunluğunun emaresidir. Öte yandan, 2023 verilerine göre Letterboxd’nin 8 milyondan fazla üyesi bulunmaktadır (Letterboxd: The Kiwis Behind Cinema’s Most Influential Platform, 2023). 2011 yılında Matthew Buchanan ve Karl von Randow tarafından ortaklaşa kurulan sosyal ağ, IMDB’nin yeterince işlevsel olmadığını savunarak yeni bir alternatif oluşturma iştiahiyle geliştirilmiştir. Kuruculara göre “IMDB bir veri tabanıydı; özünde sosyal değildi. Bu da sahada bir boşluk bıraktı” (Marsh, 2021). “Filmler için Goodreads” olarak tanımladıkları sloganla Letterboxd sosyal medya ağını kurmuşlardır. İlk etapta Letterboxd, film izleme alışkanlıklarını takip etmek, favori filmlerini listelemek, incelemeler yazmak ve yayınlamak isteyen tutkulu sinema hayranları için karakterize edilmiştir. Ancak son yıllarda uygulama ana akıma geçti ve pandemi sırasında kullanımı yüzde yüz artmıştır (Birney, 2023). Öyle ki 95.Oscar ödülleri için Akademi (The Academy of Motion Picture Arts and Sciences), filmleri tartışmak ve keşfetmek için kullanıcıların kullandığı sosyal medya ağı Letterboxd ile özel bir ortaklık duyurmuştur (Tangcay, McCary, & Flam, 2023).

Öte yandan Letterboxd’nin bilhassa sinefiller üzerindeki tesiri dikkat çekicidir. Tobias’ın da vurguladığı gibi (2020); “Letterboxd kullanıcılarının ortak paydası, gördüklerini kaydetme ve sıralama zorunluluğu olma eğilimidir; çoğu bunu zaten elektronik tablolar veya kalem ve kâğıt kullanarak yapıyordu. Letterboxd, bu alışkanlıkları halkın incelemesine açan bir sosyal medya sitesidir, aynı zamanda geniş bir görüş ve somut veri deposu olarak işlev görmesi, hem popüler filmlere verilen tepkileri araştırmak hem de çeşitli tavşan deliklerini ele geçirmek için fırsat olarak işlev görmüştür. Bunun yanında sözü edilen sosyal keşifleri gerçekleştirebilmek için Letterboxd, Nanocrowd kuruluşuyla iş birliğine girerek “Film izlemenin ne ve neden kavramlarını bir araya getirmek ve filmler arasındaki tematik bağlantıları daha kolay bulunabilmesine yardımcı olmak için Nanocrowd ile ortaklık kurmuştur” (Gracewood, 2022). Bu sayede, izleyicilerin sayısı giderek artan çevrimiçi kataloglarda filmleri keşfetmesine yardımcı olmak için filmle ilgili reaksiyon haritalama teknolojisini kullanarak tematik olarak bağlantılı filmleri bir araya getirmektedir. Letterboxd’nin diğer bir avantajı filmlerin izlenebileceği mecralara dair bilgiler, filmin künyesi ve öne çıkan haberlerin derlendiği sekmeler sahip olmasıdır. Web, TMDB, IMDb gibi veri tabanları kayıtlı adreslere yönlendirmelerin bulunması içeriklerin çeşitli yönlerine ilişkin verilerin çoğaltılmasına olanak sağlar. Bunlara ek olarak, içerik tanıtımlarının ön plana çıkarıldığı sinopsis, poster ve fragman gibi pazarlama unsurlarına yer verilmesi içeriklerin dağıtımını kolaylaştıran ticari avantajlardır. Öte yandan kurucularla yapılan röportajda güvenlik ihlallerine karşı yapay zekayı değil, insanlar tarafından yönetilen koruma sistemleri tasarladıklarını belirtmişlerdir. Zira fikir ayrılıkları için destekleyici bir ortamı korumanın önem olduğunu vurgulamışlardır. Bunu yaparken söylemin, görüşün ötesine geçip kişisel saldırılara veya anlamsız, hedefli aşışılama kampanyalarına karşı teyakkuzda olduklarını yinelemişlerdir (Smith, 2019). Son olarak, Letterboxd, çevrimiçi hizmetlerin desteklenmesini teşvik etmek amacıyla, ücretsiz üyelik seviyesine ek olarak ücretli bir abonelik seviyesini de kullanıma sunmuştur. Bu ayrıcalıkları iki farklı kategoride sağlayan uygulama, şu avantajları sunmaktadır: Reklam kaldırma, filtreleme seçeneği, liste klonu oluşturma, kullanıcı ismi değiştirme, listelere arka plan görüntüsü ekleme bunlardan bazılarıdır.

Amaç ve Yöntem

Bu araştırma, film keşif ağları arasında öne çıkan Letterboxd'nin izleme deneyimini nasıl şekillendirdiği, dönüştürdüğünü incelemektedir. Film izleme alışkanlıkları, tercihler ve beğeni kalıplarının seyirciler arasında nasıl değiştiği konusundaki tutumlar dikkate alındığında, bu tür ağların izleyiciler için taşıdığı önemin anlaşılması gerekmektedir. Bu bağlamda, film keşif ağlarının seyirci deneyimi üzerindeki potansiyel etkilerini derinlemesine incelemek üzere bu araştırma yürütülmüştür. Bunun yanında katılımcıların Letterboxd'i ne ölçüde etkin kullandıkları ve nasıl faydalar sağladıkları bu çalışmanın kapsamına girmektedir. Film keşif ağları arasında yaygın olarak kullanılan (March, 2022) Letterboxd örneklem olarak belirlenmiştir. Bu noktadan hareketle araştırma şu sorulara yanıt aramaya çalışmıştır:

1. Letterboxd, kullanıcıların tercihlerini nasıl etkilemektedir ve izleme alışkanlıklarını hangi yönde değiştirmektedir?
2. Kullanıcılar Letterboxd'nin öncelikli olarak hangi özelliğinden faydalanmaktadır? Bunun sebepleri nelerdir?

Bu çalışmada yöntem olarak nitel araştırma kullanılmıştır. Nitel araştırma, birden fazla yöntemi merkeze alır ve incelenen konulara doğal ve yorumlayıcı bir perspektif getirir. Nitel araştırma, bireylerin günlük yaşantılarındaki olağan ve sorunlu durumları ve anlamları açıklamak için çeşitli gerçek dünya verilerini- olgu incelemeleri, kişisel tecrübeler, öz-refleksiyon, yaşam hikayeleri, mülakatlar, gözlem, tarih, etkileşim analizleri ve görsel dokümanları- titizlikle kullanır ve toplar (Denzin & Lincoln, 2005, s. 2). Çalışmanın ana sorunsalı ve amaçları kapsamında, nitel araştırma yöntemlerinin bir parçası olan derinlemesine görüşme yapılması tercih edilmiştir. Çalışmanın evreni 18-24 yaş aralığındaki bireylerden oluşturulmuştur. Bu yaş aralığının belirlenmesinin sebebi Marsh'ın da aktardığı gibi (2021), "şirketin, kullanıcıların Letterboxd'ye nasıl eriştiğini bildirdikleri metinde kullanıcılarının yüzde 75'inin 18-24 arasında değişen demografik gruba dahil olduklarını aktarmıştır". Bu noktadan yola çıkarak, bu çalışmada da yaşları 18-24 arasında değişen kullanıcılarla görüşülmüştür. Kişiler ölçüt/kriter örnekleme modeline göre belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme; "önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Ölçüt araştırmacı tarafından oluşturulur ya da daha önceden hazırlanmış ölçütler listesi kullanılabilir" (Baltacı, 2018, s. 254). Esas mülakatlardan önce 2 pilot görüşme yapılarak soruları sınanmaya çalışılmıştır, bu sayede hangi soruların işleyip işlemediğini ve ne tür yeni sorular eklemesi gerektiğini ulaşılmaya çalışılmıştır. İç geçerliği sağlamak adına uzun süreli etkileşim, katılımcı teyidine başvurulmuştur. Dış geçerlik için ise katılımcıların ilgili ağlardaki bilgilerinin tanımı kullanılmıştır. Son olarak güvenilirliği sağlamak adına, literatürde var olan çalışmalarla mukayeseli bir okuma gerçekleştirilmiştir ayrıca başka çalışmaların süreç ve sonuçları ile karşılaştırma yoluna gidilmiştir.

Görüşmelerin 10'u Zoom videolu görüşme platformu üzerinden, 1'i yüz yüze yapılmıştır. Görüşmeler ortalama 25-30 dakika sürmüştür. Ulaşılan veriler, temalara ayrıldıktan sonra betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Analiz aşamasında elde edilen veriler müdahale edilmeden aktarılmaya çalışılmıştır. Yalnızca sıklıkla kullanılan İngilizce terimler Türkçeleştirilerek yazılmıştır. Katılımcıların cevapları aktarılırken bulgulara eklenmeyen kısımların varlığı "(...)" sembolleştirilerek yazıya dökülmüştür.

Etik Kurul İzni

İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 12/07/2023 tarihli toplantısında alınan 1924284 sayılı karar çerçevesinde çalışma etik açıdan bir sakınca içermemektedir.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden derinlemesine görüşme tekniği tercih edilmiştir. Seidman'ın da not düştüğü gibi (Seidman, 2006, s. 8) derinlemesine görüşme temel bir sorgulama biçimidir. Anlatıların yeniden anlatılması, kaydedilen tarihin yorumlanması için önemli bir araç olmuştur. Bu yolla insanlar deneyimlerini anlamlandırmışlardır. Bu noktadan hareketle, bu ağları kullanan 18-24 yaş aralığındaki katılımcılarla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. İlk etapta katılımcılara üçüncü kişiler aracılığıyla ulaşılmıştır. Ardından katılımcılardan çalışmanın ölçütlerine uygun yeni katılımcılara yönlendirmeleri beklenmiştir. Kartopu (Zincir) yöntemi ile yeterli sayı elde edilmeye çalışılmıştır. Fakat yeterli sayıya ulaşamadığı için sosyal medya platformlarından kriterlere uygun katılımcılara ulaşmaya çalışılmıştır. Nihayetinde 11 katılımcı ile görüşülmüştür. Örneklemin büyüklüğü veri doygunluğuna ulaşıldığı kanaat getirildiği için 11 kişiyle sınırlı tutulmuştur. Zira Guest ve arkadaşlarının da ifade ettiği gibi örneklem büyüklüğü, çalışmanın türüne, amaçlarına ve veri doygunluğuna bağlı olarak değişebilir. Fakat pek çok araştırmacı derinlemesine görüşmelerin en etkili şekilde 6 ile 20 katılımcıyla gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir (Guest, Bunce, & Laura, 2006, s. 59). Veri toplama aracı olarak yarı-yapılandırılmış soru setleri kullanılmıştır. Soru setleri araştırmacı tarafından şekillendirilmiştir. Sorular herhangi bir yönlendirme yapılmadan belirli bir sıra gözetilerek sorulmuştur. Hazırlanan sorular, görüşme sürecinde olası başka noktalara temas edebilmesi adına yarı yapılandırılmış sorulardan oluşturulmaya çalışılmıştır. Veri toplama süreci boyunca etik kurallara uyulmasına büyük önem verilmiştir. Katılımcılardan yazılı izin alınmış ve gizlilikleri korunmuştur. Ayrıca, katılımcılara verilerin nasıl kullanılacağı ve saklanacağı konusunda açık bilgilendirme yapılmıştır.

Bulgular

Tabloda bilgileri gösterilen kişilerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeciler isimlerini paylaşılmasına rıza göstermiştir. Katılımcıların 8'i erkek, 3'ü kadındır. Katılımcıların yaşları 18-24 aralığında dağılım göstermektedir. Katılımcıların 1'i hariç eğitim hayatına devam etmektedir. Görüşmeler 1 Temmuz-20 Temmuz 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Genel Bilgilerinin Gösterildiği Tablo

Sıra	İsim	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu
1	Berfin	Kadın	23	Lisans Öğrencisi
2	Eylül	Kadın	20	Lisans Öğrencisi
3	Ozan	Erkek	19	Lisans Öğrencisi
4	Zeynep	Kadın	22	Lisans Öğrencisi
5	Tunahan	Erkek	18	Lise Öğrencisi
6	Günce	Kadın	23	Lisans Öğrencisi

Sıra	İsim	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu
7	Mehmet Ali	Erkek	18	Lise Öğrencisi
8	Sare	Kadın	22	Lisans Öğrencisi
9	Mina	Kadın	23	Lisans Öğrencisi
10	Selin	Kadın	23	Lisans Öğrencisi
11	Nur Sultan	Kadın	24	Lisans Mezunu

Bu çalışma iki ana aşamadan oluşmaktadır. İlk aşama, saha/alan araştırması sürecinde verilerin toplandığı aşamadır, diğer aşama ise elde edilen verilerin betimsel analiz yöntemine göre yorumlandığı aşamadır. İlk aşamada, Letterboxd kullanıcıları ile detaylı görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bu görüşmelerin sonuçları yazılı olarak kaydedilmiştir. Daha sonra, araştırma sorularına verilen yanıtlarda ortaya çıkan ortak kodlar belirlenmiştir. Bu ortak kodlar, beş farklı tema ortaya çıkarmıştır. Bu temalar sırasıyla şunlardır: “Dijital Film Günlükleri, Puanlamının Dayanılmaz Cazibesi, Beğeni Hiyerarşileri, Aşırı Tüketim ve Geri Kalma Hissiyatı, Amatör Film Eleştirisi ve Yönlendirici Aksiyonlar’dır”.

Dijital Film Günlükleri

Katılımcılara Letterboxd’yi en çok hangi amaçla kullandıkları sorulmuştur. Görüşmecilerin Letterboxd’yi nasıl algıladıkları ve hangi işlevleri taşıdığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu yönüyle Letterboxd sosyal ağının katılımcıların gözünden nasıl algılandığını anlamak amaçlanmıştır. Katılımcıların verdiği yanıtlar şöyledir:

Mina: Letterboxd gerçekten hoşuma gitti çünkü hani hem ne izlediğimi unutmak istemiyorum ve ne sırayla izlediğimi unutmak istemiyorum. Hani baktığımda evet şu tarihte bunu izlemiştim gibi böyle bir günce tarzı bunu sahip olmak bana çok güzel geliyor. Bir yandan da böyle izleme listesi oluşturabilmek, izleme listemdeki şeyleri unutmamak ve insanlar ne izliyor diye bakmak bana iyi geliyor.

Sare: Film izleyen insanların benim gibi mesela farklı farklı yerlerde listeleri var. Letterboxd kullanmadan önce bunları analog olarak defterde tutuyordum. Genelde kayboluyorlardı. Sürekli bakmama gerek kalmıyor artık teker teker hepsine bakmıyorum bayağı rahatlatı o işi. Çünkü filmleri şeyine göre de ayırıyorsunuz. Türlerine göre de ayırabiliyorsunuz. İsteddiğiniz listeyi de oluşturabiliyorsunuz. Günlük gibi biraz. Dijital versiyonu gibi yani.

Selin: Bu benim film izleme düzenimi derli toplu bir sıraya sokması yani böyle tamamen toparlamasını seviyorum. Bu izleme listesi kısmı olsun, izlediğim filmleri her gün kaydetme olsun ya beni daha da çok teşvik ediyor. Bu arada ben şunu fark ettim: Letterboxd kullanmaya başladıktan sonra her gün daha da şey yapıyorum böyle kendime amaç haline getirdim. Bugün kesinlikle bunu izleyeceğim, şunu yapacaksın, bunu izleyeceksin falan bu bende Letterboxd’i açtıktan sonra daha fazla oldu.

Katılımcıların aktardıklarına göre, Letterboxd izleme düzenini organize eden belirli kurallara göre tasarlayan bir araç işlevi görmektedir. İzleme sıralarını ve hali hazırda izlenmiş filmleri kaydetme imkânı kullanıcıların izleme öncesi ve sonrası aktivitelerini organize eden derleyici konumundadır. Hatta öyle ki görüşmecilerin işaret ettiği üzere Letterboxd, izleme deneyiminin ötesine geçen sorumluluk hissiyatını tetiklemektedir. Özellikle geleneksel arşivler oluşturma, izleme geçmişlerini manuel olarak gerçekleştiren katılımcılar için revizyonist nitelikler taşıyan Letterboxd, “kişiselleştirilmiş dijital günlük” fonksiyonlarıyla izleme deneyimini araçsallaştırmaktadır. Nitekim koleksiyonculuğun

başka bir sureti olarak da değerlendirilebilecek bu edimler, içgüdüsel veya belirli bir amaca hizmet eden bir niyeti içermesi, arşivleme eyleminin yaygın bir alışkanlık haline gelmesinin ön koşuludur. Stewart'ın da dediği gibi (2007), koleksiyonun kendine kapanan yapısı ve zamansallığın ötesinde bir düzen oluşturması, tarihsel sürecin yerine sınıflandırmayı getiren bir neden olarak görülebilir (Stewart, 2007, s. 151). Zira bu koleksiyonculuğu örgütleyen temel motivasyonun mülkiyet arzusu olduğu bilinmektedir (Klinger, 2006, s. 56). Biriktirme, tasnif etme ve sergileme boyutlarıyla birlikte film koleksiyonculuğu, sinofilik estetiğin dışavurumu noktasında önemli bir olguya dönüşmüştür. İzleme pratiğini zaman çizelgelerine, istatistiki verilere dönüştüren Letterboxd, kültürel tüketimi kayıt altına alan, ardından da bunu vitrinler aracılığıyla sergileme merhalesine dönüştürmesiyle bireysel küratörlüğü meşrulaştırmaktadır. Bu noktada, Flazs'ın (2023) ortaya attığı sorgulamalar, bu araştırmanın ele aldığı tematik konularla paralellik göstermektedir. Ona göre (2023); “neden bunları yapıyorum? Bu filmleri neden izliyorum? Bunun için övgü mü alıyorum? Bir şey başarmaya mı çalışıyorum? Film izleme, başarı istatistikleri, kazanımlar ve diğer sinemaseverler arasında statü peşinde koşmaya dönüşmüş ve başarılı bir şekilde oyunlaştırmakta mıdır? Ve daha da önemlisi, Letterboxd bunlara mı sebep oluyor?” gibi sorular önem arz etmektedir. Bu sorular eşliğinde katılımcılara yöneltilen “Letterboxd’i kullanmanızın ana nedeni nedir?” sorusuna alınan cevaplar çeşitlilik göstermektedir.

Berfin: Aslında benim için hani izlemeye değer bir şey mi acaba diye düşündüğümde mesela Letterboxd’a girip puanlamalara bakıyorum. Gerçekten de film zevkinin bana uyan, uyduğunu düşündüğüm insanların listelerine bakıp o şekilde de yani bu film izlemeye değer mi vakit kaybı mıdır diye düşünüp bir şekilde vakit kazanmak için kullanıyorum.

Günce: Ana etken farklı filmleri görmek ve aslında hani gördüğüm ve duyduğum bir filmi, örneğin arkadaşımınla konuşurken hani bir filmin adı geçiyor. Hemen gelip izleme listeme ekliyorum. Yani çoğunlukla unutmamak için diyebilirim.

Mehmet Ali: Akılda kalıcılığı az olan bir film olsa bile hani iyi film, kötü film nedir bize bunu gösterdiği için o filmi unutmak istemem ve önce YouTube’dan bakıyordum ve bununla çok zorlanıyordum. Hatta bir keresinde izlediğim bütün filmleri kâğıda yazmıştım. Daha doğrusu yazmaya çalışmıştım. Baktım ki gerçekten aklıma gelmiyor. Bir noktadan sonra en iyisi Letterboxd’a üye olmaya ve bunları kaydetmeye karar verdim. Tabii bunu sonradan keşfettim. Benim asıl amacım Letterboxd’i günlük olarak kullanmak.

Çalışmada katılımcılar Mehmet Ali ve Günce’nin izledikleri filmleri unutmamak ve gelecekte ne izleyeceklerini hatırlamak için Letterboxd’yi kullandığı görülmüştür. Genel olarak, katılımcıların tanıklıklarını belgelemek ve dinamik bir bellek oluşturmak istedikleri belirlenmiştir, bu da Pierre Nora’nın soyut ve somut “hafıza mekânları” kavramı ile örtüşmektedir. Ayrıca, Berfin’in Letterboxd kullanımının ana motivasyonu zaman tasarrufudur; güvendiği kullanıcıların listelerine ve puanlamalarına dayanarak film seçimini daha pratik hale getirmektedir.

Puanlamanın Dayanılmaz Cazibesi

Katılımcılara Letterboxd uygulamasında en fazla kullanılan özelliğin hangisi olduğu sorulduğunda öne çıkan yanıtların “puanlama”³ üzerinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Katılımcılar, filmleri profillerine kaydederken puanlayarak eklemeye gayret ettiklerini dile getirmişlerdir. Buradan hareketle, “puanlama sisteminin izleme deneyimlerini nasıl etkilediği ve filmlere ilişkin algılarının nasıl çerçeveslendiği” sorulmuştur.

Ozan: Ya filmleri puanlandırma bence filmin sanatsal değerini düşürmez ama dediğim gibi filmi sayısal değerlerin içine sıkıştırır. Bu da hani şimdi çok geniş bir şeyi küçük bir kutuya

sığdırmak gibi bir şey bu durum filmin tabii ki kendi içindeki sanatsal değerini düşürecek ya da belirleyecek bir unsur değil.

Selin: Neticede orada yüksek puanlı filmler Letterboxd 'da daha fazla tercih ediliyor ama zevkler beğeniler de değişiyor. Hem kişisel hem de yatkınlıkları, eğilimleri var ama bir noktada da aslında haksızlık da edildiğini düşünüyorum. Ben kendi adıma bir filmin belirli sayısal değerlere sıkıştırılması bana biraz haksızlık gibi geliyor. Çünkü neye göre yani oradaki kıstas neye göre ve bir yarış içerisinde mi? Bu yüzden hani evet bir olumlu niteliği var. Filmleri puanlandırma anlık bir fikir sağlıyor. Çünkü bir ön öngörü olması gerekiyor film izlemek için.

Tunahan: Mesela takip ettiğim, fikirlerin merak ettiğim aynı zamanda Twitter'da da takip ettiğim ve işte politik görüşlerini bildiğim insanların filmlere verdikleri puanları merak ederim. Yani biraz aslında puanlama sistemi benim için sürekli böyle bir şey de ekmek kırtısı gibiydi. Yani herkesin profillerine girip de filmlerden böyle son birkaç yılda izlediklerini sürekli bakardım. O yüzden hep böyle bir ipucu yöntemi izledi aslında.

Letterboxd'nin puanlama özelliklerinin hem filmlerin bizatihi kendisine, seyircilerin alımlama biçimlerine doğrudan etki etmektedir. Tobias'ın da aktardığı gibi (2020), site üzerindeki tüm derecelendirmelerin ortalaması ve farklı görüşlerin dağılımı görünür durumdadır. Bu sayede, bir filmin beş üzerinden ortalamasını anlamak mümkündür. Öte yandan, bir tür filtreleme yöntemi olarak filmleri belirli niteliklere göre tasnif etmeyi sağlayan puanlama kıstasları belirli tartışmaları da beraberinde getirmektedir. Karpık'ın de altını çizdiği gibi (2010, s. 13), benzersiz sanat eseri gibi özel ürünlerin kalitesi tarafsız bir şekilde ölçülemez. Karpık bu tür ürünleri "Benzersizlik" ilkesi altında değerlendirerek "Benzersizlik Ekonomisi" başlığı altında incelenmesi gerektiğini savunmaktadır. Karpık'ın benzersiz ürünlerle ilgili argümanlarını şöyle aktarmaktadır: Benzersiz ürünlerin özelliği, kalite düzeylerinin ölçülemez olmasıdır. Bu durum, şeffaflığı engelleyerek ürün hakkında kesin bilgiye erişimi sınırlar ve keşif dolu bir maceranın kapılarını aralar.

Öte yandan Edmond'un da öne sürdüğü üzere (2022) "katılımcılar, içerikten kaçınma veya eleme çabalarında olduğu gibi, bu çeşitlendirme arayışlarının peşinde bir dizi teknik ve teknolojiden yararlanır. Çevrimiçi listeler, algoritmik öneriler, tematik kategoriler, küratörlerin oluşturduğu listeler" bu kullanımların bazılarıdır. Ayrıca bu seçimler; puanlandırma, ayrıştırma ve hiyerarşiler inşa etme gerekliliklerini ortaya koyar. Hangi kültürel ürünleri seçileceği ve tüketileceği bir dizi sorumluluğu içerir. Bu hususta, dikkatli tüketim (careful consumption) kavramı tedavüle girer. Edmond (2022), bu kavramı, dikkatli (care) terimini, bu uygulamaların koruyucu kaygısını bir şeyin tam bir özenle yapılması dikkatli, tedbirli, endişeli, ciddi ve hatta zahmetli zihinsel dikkatle icra edilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Bu kapsamda, puanlama sisteminin yönlendirici etkilerinin izleyicilere kolaylıklar sağladığı savlanabilir.

Beğeni Hiyerarşileri

Katılımcılar, Letterboxd kullanmaya başladıktan sonra film ve dizi beğenilerinde çeşitli değişiklikler yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu beğenilerin yalnızca tercihlerinden süre gelen bir ayrışma değil, aynı zamanda diğer kullanıcıların erişimine açık hale gelen verilere dayandığını ima etmişlerdir. Bu durum Letterboxd'de yer alan kullanıcı profillerinin performatif bir vitrin oluşturduğu kanısını uyandırmaktadır. Nitekim beğenilerin ayrışmasında içeriğin niteliklerinin yanında bu içeriği yorumlayan kişiler arasında da ayrımların cereyan etmesi mümkündür. Bourdieu'nun da aktardığı gibi (Bourdieu, 1993, s. 78), sanat eserlerinin yaratıcıları, aynı zamanda bireyler veya tüketiciler aracılığıyla anlam, değer ve inanç üretiminin aktif katılımcılarıdır. Sanat eserleri, koleksiyoncular tarafından maddi olarak edinilirken, seyirciler veya okuyucular tarafından sembolik

olarak benimsenir ve bu şekilde eserin değeri belirlenir. Anlam ve değer üretimi açısından değerlendirildiğinde, kültürel alandan görünüşte ayrılan bireyler, alanın diğer aktörleri tarafından önceden belirlenmiş anlamları ve değerleri benimseyebilirler.

Mehmet Ali: Şöyle ki sosyal ortamlarda film seçimlerinde saygı duyulacak insanlar var duyulmayacak insanlar var. Bu anlamda insanlar arasında biraz kötü bir ayrımcılık yapıyorum. Letterboxd profillerine göre ayırım yapıyorum kaliteli filmler izlemişsin ve bu bana göre kaliteli filmlerin sayısı çoksa o insan benim için biraz daha önde oluyor ve ben onun yanında kendimi biraz daha küçük hissediyorum. Yani bir film hakkında yorum yaparken önceliği ona veriyorum. Yine tabii ki kendi fikirlerimi baskılamaya çalışıyorum mümkün olduğunca. Ama o kişilere saygı duyuyorum, biraz daha kendimi geri plana çekiyorum diyebilirim veya film zevkini beğenmediğim bir insana karşı biraz kendimi üstte görüyorum. Tabii ki bu yanlış bir şey ister istemez bunu yapıyorum.

Ozan: Sadece film izleyenler arasında dizi tüketenler arasında kesinlikle bir rekabet var. Kesinlikle bir geri kalmış hissi var, insanlar Letterboxd'ını doldurmak için böyle can atıyor. Sürekli böyle bir şeyler izliyor, sürekli izlemem dediği şeyleri de izleyip oraya kaydediyorlar.

Günce: Letterboxd'de değerlendirme yazarken biraz çekiniyorum dediğim gibi hani çok hani sinema kültürü olan bir insan değildim. Birazcık da onu arttırmak için kullanmak istiyordum. O yüzden yazarken de bir tık çekiniyorum. Hani böyle acaba ok saçma bir şey mi düşündüm. Çünkü sonuçta orada da bir takipleştiğin ve senin yorumunu önünü gören seni tanıyan insanlar var of bunu izlemiş, bunu mu anlamıştı der gibi geliyor. Yine bir tık sosyal medya sosyal platform baskısının oluşturduğu oluyor bende en azından.

Pierre Bourdieu, *Ayırım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi* (2015) isimli eserinde, yaşam tarzıyla ilişkili örüntüleri maddi yaşam koşullarıyla ilişkilendirerek ekonomik ve toplumsal koşulların evreni ile yaşam tarzının evreni arasındaki ilişkilerin bir modelini ortaya koyar (Swartz, 2018, s. 69). Bireyin sosyal alandaki konumu, sınıfsal içerme ve dışlama mekanizmalarıyla birlikte inşa edilir. Bu nedenle sınıfsal konum ve fraksiyonlar, sosyal sınırların, beğeni yargılarının ve ayırım pratiklerinin içinde etkileşerek yeniden ortaya çıkar. Nitekim Bourdieu'ya göre, (2015), beğeniler bireyi sınıflandırır hatta dahası sınıflandıranı da sınıflandırır. Bu yönüyle, beğenmenin olduğu yerde aynı zamanda tikslenme de bulunur. Başka bir deyişle, dışlama veya ötekileştirme biçimleri, aynı zamanda içerme ve normalleştirme stratejilerini beraberinde getirir ve tasdik eder. Zira Bourdieu *Ayırım* araştırmasında, üç farklı beğeni yapısı tanımlamaktadır: Meşru beğeni (özgürlük beğenisi), ortalama beğeni (orta-karar beğeni) ve popüler beğeni (zorunlu beğeni) olarak sınıflandırır (Bourdieu, 2015, s. 31-32). Bourdieu, bu tasnifin kendi içerisinde sürekli olarak mücadelelere sahne olduğunu savunarak kutsallaştırma ya da vulgerleştirme stratejilerinin icra edildiğini iddia eder. Toplumsal meşruiyet parametrelerini belirlemek için yapılan mücadeleler her zaman kültürel mücadelelerin bir parçasını oluşturur (Susen, 2019, s. 213). Bu mücadeleler, kültürel sermaye sahipliği üzerinden şekillenerek cisimleşmektedir.⁴ Zira, Bourdieu'nün kültürel sermaye hakkındaki temel argümanları, belirli sanatsal ve kültürel alanlarda belirli yolların ve nesnelere hem elde edilip içselleştirilmesi hem de ifade edilmesinde seçicilik uygulanması yoluyla sağlanmaktadır. Bu bağlamda katılımcılardan alınan yanıtlar, kültürel ayrımlar arasındaki karşıtlıkları yeniden üretmesi hususunda önem arz etmektedir. Örneğin, Mehmet Ali'nin sosyal ortamlarda aldığı pozisyonu Letterboxd profillerindeki filmlerin niteliğine göre belirlemesi bunun bir örneğidir. Ona göre, profile kaydedilen filmler kültürel sermaye imlecisi olarak öne çıkmaktadır. İzlenmiş filmleri niteliklerine göre sınıflandıran Mehmet Ali, "kaliteli filmler" izleyen bireylere saygı gösterdiğini vurgulamıştır. Dolayısıyla, Mehmet Ali bireysel olarak kültürel beğeni evreni inşa etmiştir. Ozan ise, Letterboxd kullanıcılarının kendi aralarında rekabet ettiğini, sayısal olarak film izleme oranlarının

mücadele aracına dönüştüğünü aktarmıştır. Swartz'ın da dediği gibi (Swartz, 2018, s. 176), alanlar, sürekli olarak değişen ve çeşitli mücadele ilişkilerinin yaşandığı toplumsal alanlardır. Bu alanlarda, kültürel ve sınıfsal pratikler üretilir, beğeniler oluşur ve yaşam tarzları şekillenir. Alanlar birbirleriyle iç içe geçmiş ilişki ağlarıdır ve bu nedenle bir konumdaki değişim, diğer tüm konuların sınırlarını da etkileyebilir. Bu mücadele arenalarında, aktörler arasında çeşitli çıkar çatışmaları, statü hedefleri ve etkileşimler yaşanır. Alanlar, sosyal yapıyı ve ilişkileri biçimlendirerek toplumun kültürel ve sosyal düzenini etkilerler. Günce ise değerlendirme yazma noktasında yaşadığı tereddüdü, beğeni hiyerarşilerinin inşa ettiği düzene göre yorumlamak mümkündür. Dolaylı olarak sembolik iktidarın şiddetine maruz kalan Günce'nin kültürel tahakkümü kabul ettiği görülmektedir. Nitekim "simgesel iktidar hem tahakküm kuranın hem de tahakküme uğrayanın rızasını sağlayan bir meşrulaştırma gücüdür" (Swartz, 2018, s. 129).

Berfin: Yani gerçekten tanınmış biriyseniz insanların sizin film zevkine olan güveniyle gidip bakması farklı bir durum olur. Ama anonim bir insanın yazdığı yorumları insanın kendi kimliğiyle yaptığı yorumdan daha az ciddiye alabilirim herhalde. Yani ya da en azından beş kişiden dördü işte bir yorum aynı yorum yaptıysa ve bir anonim farklı bir yorum yaptıysa daha şey gibi düşünebilirim. Hani ne bileyim troldür diyebilirim hani ne sahte hesaptır bilmiyorum belki de. Filmi şey yapmak kötölemek için birinin attığı yorumdur ya da ne bileyim filmi hesaplamak için yapılan bir yorumdur tarzında bir şey düşünebilirim daha anonim şekilde ilerlediklerinde.

Berfin anonim hesap kullanma pratiğinden yola çıkarak bir meşruiyet rejimi kurmaktadır. Ona göre kurgusal kimliklerin Letterboxd'deki aksiyonlarının çıkara dayalı olma ihtimalini yüksektir bu durum da Berfin'in kullanıcılar arasında hiyerarşiler kurduğu söylenebilir.

Aşırı Tüketim ve Geri Kalma Hissiyatı

Katılımcılara "Letterboxd'nin onları aşırı izlemeye sevk edip-etmediği sorulmuş, ardından alınan yanıtlara göre onlarda geri kalma hissi uyandırıp-uyandırmadığı sorusu yöneltilmiştir". Alınan yanıtlar dolaylı olarak Letterboxd'nin sistematize bir izleme pratiğinin yanında, aşırı izleme pratiğini teşvik ettiği yönündedir. Örneğin katılımcılardan alınan yanıtlar şöyledir:

Selin: Yani nasıl diyeyim ya hep bir artırma isteği var. Orada mesela ne kadar film izlediğim, bu sene ne kadar film izlediğin kısımları var. Ben bu sene 106 film izlemişim. Ben geçen hafta şunun hesaplamasını yaptım. Her gün bir film izlesem 365 falan bunları hesaplıyorum. Hani ne kadar sürede 10 bine ulaşabilirim gibi endişe bu bende şeyden sonra başladı Letterboxd açtıktan sonra başladı.

Tunahan: Bende biraz daha bireysel olarak da çok aşırı izlemeye yol açtı. Dediğim gibi her gün bir film izleyeyim diye kendime resmen ödüllendirme koymuştum. Bu bence hiç sağlıklı bir şey değil ve hani özellikle sanatsal olarak da seni geliştiren bir şey de sunmuyor. Bir pencere de sunmuyor. Bence biraz gerçekten mecburiyete bağlanıyor.

Nur Sultan: Bir dönem sevk etti. Şu gün şunu izlemişsin gibi bir dönem böyle izlemelerim oldu. Böyle birkaç ay kafayı taktım ve kendi kendimle yarıştım. Yalan yok hani, çünkü şey görüyorsunuz bir profil açıyorsunuz, aslında orası da Twitter gibi Instagram gibi bir yer. Bir şeyleri göstermek istiyorsunuz yani Instagram'da herkes güzel hayatlarını gösteriyor. Twitter'da ne bileyim depresif hayatlarını gösteriyor. Letterboxd'de sizin sinemayla olan ilişkinizi göstermeniz lazım. Sinema hayatınızı yani işte oradaki izlediğiniz filmler, favorileriniz, listeleriniz bir kimlik sunuyor.

Aşırı izleme (Binge-watching), bağımlılıkla koşut anlamlar içeren kontrol eksikliğinin yol açtığı bir pratiktir. Çaycı'nın da belirttiği gibi (2021, s. 407) aşırı izleme, izleyiciyi gerçek hayattan soyutlayarak yoğun duygusal tatmin sağlaması nedeniyle, izleme süresi boyunca

izleyicinin kontrolünü kaybetmesine ve öngördüğünden daha uzun süre boyunca içerik tüketmesine yol açan bir fenomendir. Flayelle ve diğerleri (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada bireylerin aşırı izleme davranışını, gündelik hayatlarındaki olaylardan uzaklaşma ve sosyal etkileşimlerini artırma amaçlarıyla gerçekleştirdiğini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, keyifli vakit geçirme isteği de bireylerin izleme davranışlarını etkileyen başka bir faktördür. Benzer şekilde, Sung, Kang ve Lee (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarına istinaden, sürekli izleme eğiliminin temelinde yatan motivasyonlar; günlük yaşantının yarattığı stres ve baskıdan uzaklaşma ihtiyacı, rahatlama gereksinimi ve serbest zamanları etkili bir şekilde değerlendirme arzusu olarak sıralanabilir. Selin'in vurguladığı gibi, izleme listelerine kaydedilen filmlerin sayısal olarak da hesaplanması onu daha fazla izlemeye yöneltmektedir. İzleme metodu olarak hedefler belirleyen Selin, Letterboxd hesabı edindikten sonra daha fazla izlemeye başladığını dile getirmiştir. Fakat bunun maraton bir biçimde mi olup olmadığına dair bir aktarımda bulunmamıştır. Diğer taraftan, Tunahan bir tür ödüllendirme mekanizması benimseyerek izlemelerini arttırma yoluna gitmiştir. Fakat bunun özümseyici bir izleme modeli olmadığını sorumluluk hissiyle yapılan izlemelerin sağlıklı olmadığı kanaatini öne sürmüştür. Ona göre, sanatsal faydanın gözetildiği izleme biçimlerinin daha muteber olduğu çıkarımına ulaşılmaktadır. Nur Sultan ise Letterboxd'nin performatif tarafına odaklanarak dijital ortamların yansıttığı personalara vurgu yapmıştır. Instagram ve Twitter üzerinden bir okuma yaparak Letterboxd'nin kimlik atayıcı işlevinin altını çizmiştir. Zira bir vitrin görevi gören bu mecralar, bireylerin benlik sunumlarını gerçekleştirdikleri sahnelerdir. Goffman'ın da ifade ettiği üzere (Erving, 2018, s. 33) vitrinler, bireyin bilinçli veya bilinçsiz olarak ifade ve davranışlarını sergilediği, özgür seçimlerin yapıldığı ortamları temsil etmektedir. Öte yandan, aşırı izlemenin geri kalma hissi ile arasındaki korelasyon düşünüldüğünde, katılımcıların Letterboxd kullanmaya başladıktan sonra yaşadıkları tatminsizliğin bir tezahürü olarak öne çıkmaktadır. Örneğin, katılımcılardan bazılarının verdiği yanıtlar dikkat çekicidir:

Günce: Uyandırıyor bazen, çünkü mesela Letterboxd'yi ilk açtığımda işte izlediğin filmleri ekliyorum. Genelde hatırladıklarım ya da birilerinde gördüklerime bakıyorum. Toplamda atıyorum 100 film olmuş diyorum, yani 100 film nedir ki yani bir yılda arkadaşlarıma bakıyorum, ayda 100 film izlemiş ben yılda o kadar izlememişim. Hani böyle biraz sinema cahili gibi hissediyorum o zamanlarda

Zeynep: Entelektüel seviyesine göre değişiyor. Mesela biri böyle saçma sapan filmler izliyor ve daha fazla film izliyor ve daha saçma yorumlar yapıyor. O olunca o kişinin izlemelerini görünce çok fazla kafaya takmıyorum devam ediyorum ama başka bir arkadaşım hem çok film izliyor hem de çok iyi filmler izliyorsa imrenebiliyorum. Onu gördüğümde mesela onun işte ne yaptığına baktığımda geri kaldığımı hissediyorum ve o gün kesinlikle bir film izliyorum.

Nur Sultan: Biraz geri kalma hissi uyandırıyor (...) böyle yoğun çalıştığım dönemlerde özellikle biri kalmışlık hissi oluyor. Hala yaşıyorum bu durumu. Yani bu şu filmleri bir kaçırdım, izleyemediğim benim listemde yok ya da işte ne bileyim Oscar (Akademi Sinema Sanatları ve Bilimleri Ödülleri) adayları açıklanıyor. Herkes Oscar filmlerini izliyor. Ben izleyemiyorum gibi bir şeye de yol açıyor.

Katılımcılar, geri kalma durumunu tatminsizlikle ilişkilendirmiştir. Literatüre bakıldığında kaçırma korkusu (fear of missing out) olarak kayıtlara geçen kavram, Przybylski, Murayama, DeHaan ve Gladwell (2013) ortaya atılmış ve bireyin mevcut olmadığı bir zamanda "başkalarının daha tatmin edici deneyimler yaşadığına dair bir endişe" durumu olarak tanımlanmıştır. Tüketimin meşru kılındığı aynı zamanda, tüketmenin kutsallaştığı alanlarda çeşitli araçlardan ve yeteneklerden mahrum kalan bireyin benlik algısı zedelenir ve eksik hissetmeye başlar. Bu eksiklik duygusu dışlanma, geride kalma

hissi ve kaçırma korkusunu tetikler (Zhang, Jimenez, & Cicala, 2020). Letterboxd'nin de oyuncaklı, numerik yapısı kişisel reytinglerin motive edici modülüyle tutarlıdır. Tıpkı Günce'nin arkadaşlarıyla arasında kurduğu istatistiksel bağıntı gibi harekete geçirici niteliklerle izleme alışkanlıklarını yönlendirir. Letterboxd, tercihleri yönlendirirken rekabetçi ilişkileri de teşvik eder. Günce'nin "kendimi sinema cahili gibi hissediyorum" ifadesi, Letterboxd'nin sembolik etkisini vurgular. Zeynep, arkadaşlarının platformdaki hareketlerine dayanarak bir hiyerarşi kurar ve bu durum, onun izleme motivasyonunu artırır. Bu, geri kalma korkusunu aşma çabasını gösterir. Nur Sultan, Oscar filmleri üzerinden geride kalma hissini yoğunlaştığına dikkat çeker.

Amatör Film Eleştirisi ve Yönlendirici Aksiyonlar

Dijital ağ teknolojisinin ortaya çıkmasıyla birlikte en önemli gelişmelerden biri, kültürel alan sıradan insanların medya içeriği üretme, yayınlama ve dağıtma potansiyeli ortak kabul haline gelmiştir (Rosen, 2006). Eskiden "izleyici" olarak tanımlanan insanların artık medya içeriğini "pasif" bir şekilde tüketen alıcılar olmadığı, aksine içeriğin üretiminde aktif bir rol üstlendikleri fikri, teorik çalışmalarla desteklenerek yaygın bir kanıya dönüşmüştür (Kammer, 2015, s. 872). Web ortamları, tüketici film eleştirisi ekolünü sürekli kılmış ve hayran kitlesinin sayısını büyük ölçüde arttırmıştır. Bu alanların büyümesi, amatörler olarak adlandırılan kişiler üzerindeki görüşleri etkileyerek geniş kültürel yönelimleri yansıtmaktadır (Mcwhirter, 2016, s. 122). Öte yandan eleştirmenlerin kültürel otorite ve eleştirmen ile okuyucu arasındaki ilişki konusundaki geleneksel endişeleri ve internetin bilgiye demokratik erişim sağlama kapasitesi, özgürlüğü, genişletilmiş ve kapsayıcı bir kamu alanını teşvik etme söylemleri arasındaki bağıntıyı çözümleyen Frey (2015, s. 82), Rotten Tomatoes üzerinden yeni eleştiri örüntülerini açıklar. Ona göre aslında geleneksel eleştiriyi ve kapıyı tutma hiyerarşilerini yücelterek potansiyel "amatör eleştirmenlerin" mesleğe girişine yeni engeller oluşturmaktadır (Frey, 2015, s. 83). Benzer bir durumun Letterboxd örneğinde katılımcılar nezdinde nasıl değerlendirildiği önem arz etmektedir. Buradan yola çıkarak görüşmecilere "kendilerini film eleştirmeni olarak görüp görmedikleri sorulmuş, ardından diğer kullanıcıların yorumlarının onlar üzerinde ne tür etkiler uyandırdığı" sorusu yöneltilmiştir. Alınan cevaplar şu şekildedir:

Nur Sultan: Letterboxd'nin kendi aurası ve sinemayla ilgilenen bir kitlesi var. Yani oraya yorum yazacak bir kapasiteye sahip kişiler ya da bir şekilde sinemayla ilişkisi olan insanlar kullanıyor. Yani sinemayla direkt ilişki kurmuş insanların oluşturduğu bir platform şu an için. Bunu bozanlar var ama herkesin yazabilmesi güzel bir şey bence.

Berfin: Yani ya açıkçası ben biraz film eleştirmenliğini çok daha farklı bir alan olarak görüyorum. Yani herkesin film eleştirmeni olamayacağını da farkındayım. Benim de bir filmi hakkıyla eleştirip insanlara önerecek kadar bir yetkinliğin olduğunu çok düşünmüyorum açıkçası. Yani yine kendi çevrem bazında film kültürüm vardır ve insanlar bunun farkındadır ama bunu çok daha geniş kitlelere yayıp işte bir eleştirmen edasıyla yapacak yetkinliğe sahip olduğumu düşünmüyorum açıkçası.

Mehmet Ali: Letterboxd'de yazdığım şeylere inceleme desem de ben aslında kendimi bir film yorumcusu olarak görüyorum. Bence bu ikisi ayrı şeyler. Ben bir izleyici olarak bir filmi yorumlayacak donanıma sahibim, her izleyici buna sahiptir. Çünkü yorum dediğimiz şey ilk başta kişiseldir, öznedir. Ben buna sahip olduğumu düşünüyorum ama eleştirme konusunda biraz daha işin teknik kısmını bilmek gerekiyor. Bence bir filmin nasıl çekildiğine daha hâkim olmak gerekiyor. Mesela sinematografi eleştirmek öyle içi boş bir şekilde olmamalı. Sinematografi hakkında işte renk paletlerinin kullanımı, onların temsil ettiği şeyler hakkında bilgi sahibi olmadan eleştirmek bence çok doğru değil bu yüzden. Yazdığım şeyleri yorum olarak görüyorum. Kendimi eleştirmen olarak tanımlamıyorum.

Mina: Herkes evet film eleştirmeni olabilir. Letterboxd'nin buna imkân tanması çok güzel. Ama ben kendi adıma böyle kendimi nitelendirir miyim bilmiyorum, herkes olabilir diye düşünüyorum ama kendi özelimde böyle bir düşüncem yok. Çünkü Letterboxd'nin en az kullandığım özelliği yorum yazma olabilir. Gerçekten ki bunu arttırmak istiyorum ama biraz daha sanırım ben kişisel tutmayı seviyorum diyebilirim. Yani böyle bir günceli mesela bir deftere yazmayı tercih edebilirim sanırım.

Katılımcıların Letterboxd üzerindeki film değerlendirme yaklaşımları çeşitlilik göstermektedir. Berfin, eleştirmenlik için spesifik yetkinliklere vurgu yaparken, Mehmet Ali film eleştirmenliğinin özel bir teknik bilgi gerektirdiğini belirtmektedir. Öte yandan, Nur Sultan platformun kendi değerlendirme paradigmasını oluşturduğunu ve kullanıcıların bu sürece etki ettiğini ifade etmektedir. Fakat bunun yanında bu kuralları çiğneyenlerin olduğunu dile getirmiştir. Tıpkı Panayides'in de dediği gibi (2015, s. 232), internet, film kültürünü daha interaktif hale getirdi ancak benzer düşüncelere sahip insanların bir araya gelmesiyle oluşan topluluklar, farklı görüşlere karşı ayrımcılığı beraberinde getirebilir.

Nur Sultan'la aynı görüşte olan Mina da film eleştirisinin tabana yayılmasını olumlayarak karşılar. Nitekim Longworth'da (2015, s. 238) internet, film eleştirisi alanında demokratik bir devrim olduğunu ve sıradan sinemaseverlere daha önce var olmayan bir duyulma yeteneği verdiğini, Eleştirel etkileşim açısından, altın bir çağda yaşandığından bahseder. Bu bağlamda, Letterboxd'da sahnelenen eleştirilerin, yorumların, değerlendirmelerin ne ölçüde harekete geçirici olduğu merak konusudur. Buradan hareketle katılımcılara, Letterboxd'daki diğer kullanıcıların yorum ve değerlendirmelerin onlar üzerindeki tesiri sorulmuştur.

Tunahan: Ya çok değişiyor Letterboxd'da biraz daha bir mizahi bir inceleme yazma kültürü de var. Onun dışında mesela bazıları gerçekten çok özenip film analizleri yapıyorlar vesaire güzel şeyler yazıyorlar veya gerçekten bazıları sırf gülümsetmek için değil de gerçekten harekete geçirebilmek için böyle yine birkaç kelime ama gerçekten bir şeyler yazıyorlar. O benim çok ilgimi çekiyor. Yani filmleri böyle birer ikişer cümleyle açıklayan insanlar çok fazla Letterboxd'da arkadaşım veya yani daha doğrusu takip ettiğim veya etmediğim insanlar oluyor bunlar. Genellikle takip etmediklerim oluyor. Benim özel hayatımda gerçekten sık sık görüşüp de Letterboxd kullanan insanlar çok uzun inceleme yazmıyorlar, hatta inceleme yazmıyorlar genel olarak ama takip ettiğim sinema yazarları var, yabancı basından da insanlar var.

Sare: Popüler filmlerin dönüp yorumlarına bakmayı çok seviyorum. Onun bir kitlesi oluşuyor. Kitle içinde yine bir makara muhabbet dönüyor, insanlar yorum yapıyor ve insanların yorumlarını okumayı çok seviyorum genel olarak ve Letterboxd kendi mizahını oluşturuyor mimler oluşturuyor çok eğlenceli onları takip etmek.

Eylül: Yorumları ilk okumayı sevmiyorum çünkü sonra şey diye düşünüyorum. Yorumum değiştirebileceğini düşünüyorum. Hani onların etkisinin altına girerek gaf yapacaktım gibi hissediyorum. Kendi düşüncemi değiştirecekmiş gibi hissediyorum. O yüzden ilk başta kendim yorum yapıyorum. Sonra onların yorumlarını okuyorum ve şey diye düşünüyorum ama çok iyi yazmış benimkine benziyor falan diye.

Tunahan, Letterboxd'nin mizahi inceleme kültürü inşa ettiğini, bunun diğer inceleme yazılarından farklı olarak daha kısa olduğunu aktarmıştır. Bunun yanında çeşitli mecralardan takip ettiği kullanıcıların hareketlerini inceleyebildiğini dile getirmiştir. Bununla paralel görüşler ifade eden Sare de Letterboxd'nin kendine özgü bir eğlence kültürü oluşturduğunu, bunun da söylemsel olarak internet memeleri (internet mimleri) aracılığıyla yayıldığını ifade etmiştir. Genel olarak meme kavramını "kültürel iletişim birimi" olarak ortaya çıkan ve biyolojideki genlere benzer şekilde kültürel verilerin replikatörü olarak tanımlamıştır (Dawkin, 1976). Yaklaşık 40 yıl sonra, "meme" terimi

özellikle mikroblog ve sosyal ağ platformları gibi internet kültürlerinde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. “Bu bağlamlarda, “meme” tanımlaması, belirli bir görsel, metin veya işitsel form üzerinde oynayan ve ardından internet altyapılarına tekrar el konulan, yeniden kodlanan ve yerleştirilen dijital nesnelere açılmalar” (Nooney & Stacer, 2014, s. 249). Bu kodlar, online komünitelere kimlik atayan, birleştirici unsurlar olarak öne çıkar. İşbirlikçilik temeline dayanan bu edimler, Letterboxd kullanıcıları arasında bir retorik üreterek kendine has yönlendirici etkiler inşa etmektedir. Fakat yorumların kısıtlayıcı etkilerine vurgu yapan Eylül, Letterboxd’de yapılan yorumların izleme deneyimine ket vuracağını düşünerek, yorumları film izledikten sonra okuduğunu söylemiştir.

Sonuç

Film keşif ağlarının örneklem ölçeğinde aktif bir biçimde kullanıldığı ve bunun sonucunda izleme pratiklerinde belirgin etkileri olduğu görülmüştür. Katılımcılık kültürüne bir unsur olarak eklenen film keşif ağları, kültürel tüketim alışkanlıklarını yönlendirmede yeni etkileşim yolları oluşturmuştur. Letterboxd özelinde düşünüldüğünde, ağlar kendi kural kaideleri içerisinde kullanıcıların izleme motivasyonlarında, karar alma süreçlerinde bir dizi dönüşümün öncüsü olmuştur. Bu dönüşümlerin beğenilerin ve tercihlerin ön planda olduğu, çok boyutlu faktörler neticesinde gerçekleştiğine ulaşılmıştır. Letterboxd’nin farklı türden filmlerin keşfedildiği, beğeni istikametlerinin çeşitlendiği, sinema ekseninde genişleyen söylemin üretildiği alternatif bir mecra olduğuna ulaşılmıştır. Belgeleme ve puanlama dinamiklerinin ön planda olduğu ağlarda, izleme deneyimi istatistiklere dayandırılarak oyunlaştırılmaktadır. Bu sistematiği benimseyen katılımcılar, seyir deneyimlerini buna göre tasarlamaktadırlar. Geleneksel koleksiyonerlik ve biriktirme eylemleri dijitalleşerek Letterboxd gibi uygulamalara ikame edilmektedir. Bu alanlar, yaşayan bellek sahalarına dönüşerek kişisel reytinglerin kamuya sunulduğu vitrinlere dönüşmektedir. Katılımcıların yanıtlarından anlaşıldığı üzere, puanlama veya derecelendirme, filmleri sınıflandırmak ve özel filtreleme yapmak için yaygın bir araç olarak kullanılmaktadır. Dahası, katılımcıları rekabete yönlendiren seçkinleştirici bir süreç söz konusudur. Letterboxd profilleri, kullanıcıların film tercihleri, eleştirileri ve puanlamaları üzerinden birer kültürel sermaye göstergesi haline gelir. Katılımcılar, bu ağlarda kendilerini diğer kullanıcılardan üstün kılmak veya belirli bir statü elde etmek için çaba sarf ederler. Bu nedenle, Letterboxd’deki profillerine göre katılımcılar arasında bir hiyerarşi inşa edilir. Yüksek puanlar alan, popüler filmleri izleyen kullanıcıların daha fazla dikkat çektiği düşünülür ve topluluk içerisinde daha itibarlı hale geldiği kanısı hakimdir. Bu rekabetçi dinamik ilişkiler, katılımcıları daha fazla izlemeye, keşfetmeye ve etkileşimde bulunmaya teşvik etmektedir.

Letterboxd, katılımcıları harekete geçirerek izleme motivasyonlarını güdülemektedir. Hatta öyle ki katılımcıların bir kısmı sorumluluk hissine kapılarak düzenli film izlemeyi amaç haline getirmişlerdir. İzleme sayılarında değişiklikler yaşandığını ifade eden görüşmeciler, Letterboxd’nin izleme deneyimini sistematize ederken aynı zamanda maraton izleme pratiğine sevk ettiğini belirtmişlerdir. Her bir katılımcının bireysel sebepleri olmasına rağmen, geri kalma hissini (fear of missing out) baskın olduğu tutumlar göze çarpmıştır. Bunun yanında araştırma bulgularına göre, katılımcıların sinemacılık eğilimleri gösterdikleri saptanmıştır. Aynı zamanda Başer ve Söğütözü’ün (2023, s. 18-19) çalışmalarındaki bulgulara paralel olarak, bu çalışmada da genç ve genç yetişkin izleyicilerin - yeni izleyici kültürünün uyumlu tüketicileri olarak - tercih ettikleri bir içeriği evlerinin rahatlığından çıkmadan izlemeyi arzu ettikleri belirlenmiştir. Sinema, görüşmecilerin tutkuyla karışık günlük yaşam pratiği olarak içselleştirdikleri

önemli bir pratik olarak öne çıkmıştır. Letterboxd'nin bu eğilimleri beslediği, konsolide ettiği gözlemlenmiştir. Bunu yaparken yine Letterboxd sayısal değerlere atıf yapılan tanımlamalar dikkat çekicidir. Öte yandan, eleştiri ve değerlendirme kıstaslarının değiştiği bulgulanmıştır. Dijital çağda film eleştirisi belirli bir zümrenin kontrolünden çıkmıştır. Herkesin filmler hakkında fikirlerini paylaşabileceği bir alana erişilmiştir. Bu, daha çeşitli ve çoğulcu bir film eleştirisi ortamının oluşmasına katkıda bulunmuştur. Letterboxd özelinde düşünüldüğünde katılımcılar, eleştirmen-izleyici arasındaki farkı yeniden üretirken eleştirmenliğe kültürel yetkinlikler atfetmişlerdir. Dahası Letterboxd'nin kendine özgü mizahi bir söylem ürettiğini ve bunun memeler aracılığıyla yayıldığını söylemişlerdir.

Sonuç olarak; film keşif ağları arasında ayrıcalıklı bir yere sahip olan Letterboxd, izleyicilere daha zengin bir izleme deneyimi sunarken aynı zamanda izleme deneyimini dönüştürerek çeşitlendirmiştir. Bu ağlar aracılığıyla katılımcılar, dijital çağın getirdiği yenilikleri benimsemişlerdir. Bilhassa film tutkunlarının film keşiflerini, izlenimlerini ve paylaşımlarını sergileyebilecekleri bir alan olarak öne çıkan Letterboxd kendi değer yargılarını üreten interaktif ve özelleştirilmiş bir mecra olduğu gözlemlenmiştir.

Bu araştırma kapsamında izleme deneyimi ve Letterboxd kullanımı etkileşimi üzerinden bir tartışma ortaya atılmıştır. Bununla birlikte konuya pek çok açıdan yaklaşabilmek mümkündür. Örneğin Letterboxd dışındaki diğer film keşif ağlarının da incelendiği, ağlar arası farklılıklar ve benzerlikler üzerinden bir araştırma yürütmek mümkündür. Daha spesifik olarak katılımcılar üzerinden kültürel sermaye ve beğeniler özelinde sınıfsal birtakım okumalar yapmak faydalı olabilir. İlaveten, Letterboxd kullanımının uzun dönemli psikolojik ve davranışsal etkilerini incelemek için longitudinal çalışmalar düzenlenebilir.

Notlar

1 Rotten Tomatoes'un üye sayısına ilişkin veriye ulaşılamadığı için aylık ziyaretçi sayısına yer verilmiştir. Kaynak: <https://www.similarweb.com/tr/website/rottentomatoes.com/#overview> Erişim Tarihi: 05.10.2023

2 Metacritic'in üye sayısına ilişkin veriye ulaşılamadığı için aylık ziyaretçi sayısına yer verilmiştir. Kaynak: <https://www.similarweb.com/tr/website/metacritic.com/#overview> Erişim Tarihi: 05.10.2023

3 11 katılımcıdan 7'si çoğunlukla puanlama özelliğini kullandıklarını ifade ederken 2 kişi listeler oluşturmak, 1 kişi filmleri belgelemek, 1 kişi de yorum okuma niteliklerine vurgu yapmıştır.

4 Ekonomik ve kültürel sermaye, mücadele alanlarında karşıt kutupların oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu mücadelede, ekonomik sermayenin hâkim olduğu alanda ekonomi alanı, kültürel sermayenin hâkim olduğu alanda ise sanat alanı öne çıkmaktadır (Swartz, 2018, s. 194-195). Bourdieu'nün alan çözümlemesinde hiyerarşik bir yapı da bulunmaktadır, ancak bu durumun karmaşık olduğunu belirtmek gerekir. Hiyerarşide ekonomi alanı en üst sıralarda yer alırken, bu yaklaşım sadece Marksist sınıf çözümlemesini çağrıştırmaktadır ve aslında daha derin bir anlayış gerektirmektedir.

Kaynakça

Aboulaoula, S., & Biltereyst, D. (2021). Corona cinephilia: A qualitative audience study on cinephile places, spaces and the impact of COVID-19 on urban cinephilia in the city of Ghent, Belgium. *Participation Journal of Audience & Reception Studies*, 18(2), 473-497.

Başer, E., & Söğütlüler, T. (2023). Değişen İzleme Eğilimleri Çerçevesinde Dijital Platformlar ve İçerik Reklamları Üzerine Bir İnceleme. *Akdeniz İletişim*, 41, 1-26.

- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Behlil, M. (2005). Ravenous cinephiles: Cinephilia, Internet and online film communities. M. De Valck, & M. Hagener içinde, *Cinephilia. Movies, Love and Memory* (s. 111-123). Amsterdam University Press.
- Binark, M., Arun, Ö., & Özsoy, D. (2020). Covid-19 Sürecinde Yaşlıların Enformasyon Arayışı ve Enformasyon Değerlendirmesi. TUBİTAK Proje Raporu Proje 120K613.
- Birney, A. (2023, 02 03). What is Letterboxd? Meet the social media platform for movie buffs. 04 2023 tarihinde *AndroidAuthority*: <https://www.androidauthority.com/what-is-letterboxd-3216354/> adresinden alındı
- Bourdieu, P. (1993). *The Production of Belief: Contribution to an Economy of Symbolic Goods*. R. Johnson içinde, *The Field of Cultural Production: Essays on Art and Literature*. Colombia: Colombia University.
- Bourdieu, P. (2015). *Ayrım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi*. Ankara: Heretik Yayınları.
- Casetti, F. (2012). Sinemasal Deneyim. *sinecine: Sinema Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 81-93.
- Culloty, E. (2016). *The Taste Database*. G. Austin içinde, *New Uses of Bourdieu in Film and Media Studies*. New York-Oxford: Berghahn Books.
- Czach, L. (2010). Cinephilia, stars, and film festivals. *Cinema Journal*, 49(2), 139-145.
- Çaycı, B. (2021). Aşırı İzlemeyle Değişen Dizi İzleme Biçimlerinin İzleyiciler Üzerindeki Etkileri. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 403-423.
- Dahlberg, L. (2017). Dijital demokrasiyi yeniden yapılandırmak: Dört pozisyona dair bir taslak. F. Aydoğan içinde, *Yeni Medya Kuramları* (s. 131-156). Der Yayınları.
- Dawkin, R. (1976). *The Selfish Gene*. Oxford: Oxford University Press.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2005). Introduction. The discipline and practice of qualitative research. N. K. Denzin, & Y. S. Lincoln içinde, *Collecting and interpreting qualitative materials* (s. 1-45). SAGE Publications.
- Di Foggia, G. (2012). Traces of Cinephilia on Facebook. *Communication & Learning in the Digital Age*.
- Edmond, M. (2022). Careful Consumption and Aspirational Ethics in the Media and Cultural Industries: Cancelling, Quitting, Screening, Optimising. *Media, Culture & Society*, 45(1), 92-107.
- Erving, G. (2018). *Gündelik Hayatta Benliğin Sunumu*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Flayelle, M., Maurage, P., & Billieux, J. (2018). Toward a qualitative understanding of binge-watching behaviors: A focus group approach. *Journal of behavioral addictions*, 6(4), 457-471.
- Flazs, J. (2023, 01 11). Letterboxd and the Gamification of Movie-Watching. 04 2023 tarihinde *Flazs on Film*: <https://flazsonfilm.com/2023/01/11/letterboxd-and-the-gamification-of-movie-watching/> adresinden alındı

- Foucault, M. (2019). Kendini Bilmek. H. Luther, H. Gutman, & P. Hutton içinde, Kendini Bilmek: Bir Michel Foucault Semineri. İstanbul: Profil Kitap.
- Frey, M. (2015). Introduction: critical questions. In n Film criticism in the Digital Age (pp. 1-20). Rutgers University Press.
- Frey, M. (2015). The New Democracy? Rotten Tomatoes, Metacritic, Twitter, and IMDb. M. Frey, & S. Cecilia içinde, FILM CRITICISM IN THE DIGITAL AGE (s. 81-98). New Brunswick, New Jersey and London: Rutgers University Press.
- Frey, M. (2021). Netflix Recommends: Algorithms, Film Choice, and the History of Taste. California: Univ of California Press.
- Gracewood, G. (2022, 03 22). Film Feelings: using 'nanogenres' to find similar films. 04 2023 tarihinde Letterboxd: <https://letterboxd.com/journal/film-feelings-nanogenres/> adresinden alındı
- Guest, G., Bunce, A., & Laura, J. (2006). How Many Interviews Are Enough?: An Experiment with Data Saturation and Variability. *Field Methods*, 18(1), 59-82.
- Herzig, R. (2016). A Bourdieuan Approach to Internet Studies. G. Austin içinde, New uses of Bourdieu in film and media studies. Berghahn Books.
- Horst, H. (2012). New Media Technologies in Everyday Life. In *Digital Anthropology* (pp. 61-79). Routledge.
- Hudson, D., & Zimmerman, P. (2009). Collaborate Remix Zones: Deterritorializing and Decorporatizing Cinephilia. *Screen*, 135-146.
- Jullier, L., & Leveratto, J. (2012). Cinephilia in the digital age. *Audiences: Defining and Researching Screen Entertainment Reception*, 143-154.
- Kammer, A. (2015). Post-Industrial Cultural Criticism, The everyday amateur expert and the online cultural public sphere. *Journalism Practice*, 9(6), 872-889.
- Karpik, L. (2010). *Valuing the unique: The economics of singularities*. Princeton: Princeton University Press.
- Keathley, C. (2005). *Cinephilia and History, or the Wind in the Trees*. Indiana: Indiana University Press.
- Keen, A. (2007). *The Cult of the Amateur: How Today's Internet is Killing Culture*. Nicholas Brealye.
- Keller, S. (2020). *Anxious Cinephilia: Pleasure and Peril at the Movies*. Colombia: Columbia University Press.
- Klinger, B. (2006). *Beyond the Multiplex: Cinema, New Technologies and the Home*. Berkeley & Los Angeles: University of California.
- Letterboxd: The Kiwis Behind Cinema's Most Influential Platform. (2023). <https://idealog.co.nz/venture/2023/02/letterboxd-the-kiwis-behind-cinemas-most-influential-platform> adresinden alındı
- Livingstone, S. (1999). New media, new audiences? *New media & society*, 1(1), 59-66.
- March, R. (2022, 03 01). Nanocrowd and Letterboxd Help You Find Movies and Series You'll Love to Watch. 03 2023 tarihinde NanoCrowd: <https://nanocrowd.com/nanocrowd-letterboxd/> adresinden alındı

- Marres, N. (2017). *What is Digital Society?* N. Marres içinde, *Digital Sociology: The Reinvention of Social Research*. Cambridge: Wile Publishers.
- Marsh, C. (2021, 01 13). *Is Letterboxd Becoming a Blockbuster?* 03 2023 tarihinde *The New York Times*: <https://www.nytimes.com/2021/01/13/movies/letterboxd-growth.html> adresinden alındı
- McGowan, T. (2012). *Gerçek Bakış: Lacan Sonrası Sinema Kuramı*. İstanbul: Say Yayınları.
- Mcwhirter, A. (2016). *Film criticism and digital cultures: journalism, social media and the democratization of opinion*. Bloomsbury Publishing.
- Metzger, M., & Flanagin, A. (2002). *Audience Orientations toward New Media*. *Communication Research Reports*, 19(4), 338-351.
- Mosco, V. (2009). *The political economy of communication*.
- Ng, J. (2010). *The myth of total cinephilia*. *Cinema Journal*, 49(2), 146-151.
- Nooney, L., & Stacer, L. (2014). *One does not simply: An introduction to the special issue on internet memes*. *Journal of Visual Culture*, 13(3), 248-252.
- Otterbacher, J. (2013). *Otterbacher, Jahna. "Gender, writing and ranking in review forums: a case study of the IMDb*. *Knowledge and information systems*, 645-664.
- Panayides, T., Lee, K., Longworth, K., Nehme, F., & Zacharek, S. (2015). *Excerpts from Cineaste's "Film Criticism in the Age of the Internet: A Critical Symposium*. F. Mattias, & S. Cecilia içinde, *FILM CRITICISM IN THE DIGITAL AGE*. New Brunswick, New Jersey and London: Rutgers University Press.
- Patton, M. (2002). *Two decades of developments in qualitative inquiry: A personal, experiential perspective*. *Qualitative Social Work*, 1(3), 261-283.
- Przybylski, A., Murayama, K., DeHaan, C., & Gladwell, V. (2013). *Motivational, emotional, and behavioral correlates of fear of missing out*. *Computers in Human Behavior*, 29(4), 1841-1848.
- Ren, Y., Harper, F., Drenner, S., Terveen, L., Kiesler, S., Riedle, J., & Kraut, R. (2012). *uilding member attachment in online communities: Applying theories of group identity and interpersonal bonds*. *MIS Quarterly*, 841-864.
- Rosen, J. (2006, 06 27). *The People Formerly Known as the Audience*. 05 2023 tarihinde *Press Think*: http://archive.pressthink.org/2006/06/27/ppl_frmr.html adresinden alındı
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as Qualitative Research: A Guide for Researchers in Education and the Social Sciences*. New York: Teachers College Press.
- Shambu, G. (2020). *Yeni Sinefile*. Eskişehir: yortkitap.
- Smith, D. (2019, 10 07). *How Letterboxd Is Trying to Get an Edge Over Other Movie Apps*. 04 2023 tarihinde *Lamag*: <https://www.lamag.com/culturefiles/letterboxd/> adresinden alındı
- Stewart, S. (2007). *On Longing: Narratives of the Miniature, the Gigantic, the Souvenir, the Collection*. Durham & London: Duke University.
- Sung, Y., Kang, E., & Lee, W. (2018). *Why Do We Indulge? Exploring Motivations for Binge Watching*. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 62(3), 408-426.

- Suri, H. (2011). Purposeful Sampling in Qualitative Research Synthesis. *Qualitative research journal*, 11(2), 63-75.
- Susen, S. (2019). Pierre Bourdieu'nün Mirası Üzerine Son Tefekkürler. S. Susen, & S. Bryan içinde, *Pierre Bourdieu'nün Mirası: Eleştirel Söylemler*. Ankara: Phoenix Yayınları.
- Swartz, D. (2018). *Kültür ve İktidar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Symthe, D. (1981). On the Audience Commodity and its Work. *Media and cultural studies: Keyworks*.
- Szabo, H. (2021). American Film Criticism in the 21st Century: Everyone is a Critic (?). *Cultural Perspectives-Journal for Literary and British Cultural Studies in Romania*, 26, 207-230.
- Tangcay, J., McCary, J., & Flam, C. (2023, 01 23). The Academy Partners With Letterboxd to Create Content for the 95th Oscars – Film News in Brief. 04 2023 tarihinde Variety: <https://variety.com/2023/artisans/awards/film-news-in-brief-jan-23-1235499284/> adresinden alındı
- Terzi, Ü., & Özbek, S. C. (2020). Türkiye'de Seyrin Tarihi: 2000'lerde Seyir Kültüründeki Değişimler ve Yeni Seyirci Tartışmaları. *Sinema, Seyir ve Seyirci: Türkiye'de* (s. 305-333). içinde Ankara.
- Tobias, S. (2020, 09 18). The Future of Film Talk Is on Letterboxd. 04 2023 tarihinde The Ringer: <https://www.theringer.com/movies/2020/9/18/21444082/letterboxd-film-discussion-site-streaming-movies> adresinden alındı
- Toffler, A. (1980). *The Third Wave*. New York: William Morrow.
- Topal, K., & Özsoyoglu, G. (2016). Movie review analysis: Emotion analysis of IMDb movie reviews,. *Movie review analysis: Emotion analysis of IMDb movie reviews*, (s. 1770-1776). San Fransisco: IEEE/ACM International Conference on Advances in Social Networks Analysis and Mining (ASONAM).
- Torun, H. (2018). *Yeni medya çağında sinefiller: Türkiye'de sinefil kültürü*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turgut, O. (2022). Sinefillerin Beğeni Tercihleri: Toplumsal Ayrım Ölçeğinde bir Değerlendirme. *sinecine*, 255-293.
- Webster, J. G. (1986). Audience Behavior in the New Media Environment. *Journal of Communication*, 36(3), 77-91.
- Zhang, Z., Jimenez, F., & Cicala, J. (2020). Fear Of Missing Out Scale: A self-concept perspective. *Psychology & Marketing*, 37(11), 1619-1634.

The Relationship Between Film Discovery Networks and Viewing Experience: The Example of Letterboxd

Onur TURGUT (PhD Student)

Extended Abstract

In this study, an investigation is conducted to explore the reliance of film viewers on film ratings and reviews during the process of selecting films. Furthermore, this research aims to examine the impact of film discovery networks, which provide access to such information, on the cinema culture. The proliferation of new media technologies that have revolutionized traditional viewing and interaction methods has brought about significant changes in audience behaviors and consumption practices. With the advent of the internet, the reach and sharing of films have expanded, leading to a wider audience in the cinema culture. In particular, the internet has presented film viewers with opportunities to engage in more active roles, combining consumerism with the qualities of being producers. Consequently, individuals have assumed dual roles as both producers and consumers, thereby influencing the cinema discourse. Among the groups that have been most affected by these transformations are film enthusiasts who are commonly referred to as cinephiles. Cinephiles are individuals who derive meaning from films and constantly engage in discussions about them. Prior to the advent of the internet, the realm of film culture was subject to the discernment of particular critics, yet with the emergence of the internet, the significance of amateur film criticism was amplified and subsequently assumed a democratic status. One notable network that reflects these changes is Letterboxd, which offers a social network for film enthusiasts to explore and exchange information regarding films. Letterboxd users have the ability to provide commentary on films, furnish ratings, and devise personal lists of films. The primary aim of this study is to acquire an understanding of the experiences of Letterboxd users and the impact that the network has on cinema consumption habits. While there are a multitude of studies that focus on cinephiles in the literature, a conspicuous absence of research specifically probing Letterboxd users exists, and the present study endeavors to bridge that gap.

Film discovery networks play a crucial role in not only providing film recommendations but also in influencing the viewing habits and consumption patterns of audiences. Among these networks Letterboxd stands out as an exceptional tool that offers users a personalized space to develop their own value judgments and participate in interactive experiences. These networks wield significant influence in shaping the film culture landscape through their provision of tailored film recommendations that cater to individual tastes and preferences. However, it is of utmost importance to recognize that these digital networks, while attempting to optimize and standardize content, may unintentionally fall prey to the sway of monopolistic capitalism. The digitization and evaluation of films can result in the commercialization of artistic creations, where intricate and subtle works are simplified into quantitative ratings. This presents the possibility of reducing the wide range of artistic expressions and undervaluing pieces that deviate from conventional or trendy norms. Additionally, the provision of film recommendations not only contributes to the convenience and ease associated with selecting movies to watch but also presents an opportunity for individuals to explore new genres, directors, and storytelling techniques. These recommendations can act as gateways to diverse cinematic experiences, broadening the horizons of viewers and challenging them to venture beyond

their comfort zones. Moreover, film discovery networks serve as reservoirs of digital capital for users. As individuals engage in film-related interactions and expand their knowledge of movies, they accumulate digital capital, which includes skills, familiarity with digital tools, and social connections within the networks community. This digital capital, in turn, fosters a sense of belonging and promotes a spirit of collaborative learning and discovery among users.

Within the scope of the study, In-depth interviews were conducted with participants ranging from ages 18 to 24 who utilize Letterboxd. To ensure a representative sample, criterion sampling was utilized, which involves the selection of Letterboxd users who meet specific criteria. The current investigation delves into the utilization of Letterboxd by participants, examining its impact on their film preferences and consumption habits, as well as its effects on their experiences and interactions with other users on the network. Thus, the primary objective of this study is to scrutinize the influence of the film discovery and sharing network Letterboxd on the user experiences and cinema consumption habits of viewers, with a particular emphasis on film enthusiasts.

Keywords: Film Discovery Networks, Letterboxd, Cinemagoer, Film Rating.

Ekler

1. Kendinizi nasıl bir izleyici olarak tanımlarsınız?
2. Ne tür filmler izlemekten hoşlanırsınız?
3. İzleyeceğiniz filmi nasıl seçersiniz?
4. Neden film izlersiniz film izleme gerekçeleriniz nelerdir?
5. Sinema sizin için ne ifade ediyor? Lütfen detaylandırınız.
6. Letterboxd'u film izlemek için ne sıklıkla kullanıyorsunuz?
7. Letterboxd'u kullanmanızın ana nedeni nedir?
8. Letterboxd'u kullanarak film izleme deneyiminiz nasıl değişti?
9. Letterboxd kullanarak, belirli bir film türü veya yönetmeni izlemek için listeler oluşturuyor musunuz?
10. Letterboxd kullanarak yeni filmler keşfetme konusunda ne kadar etkili olduğunu düşünüyorsunuz?
11. Letterboxd kullanarak film seçimlerinizde hangi özellikleri kullanıyorsunuz?
12. Letterboxd'u kullanarak film izleme alışkanlıklarınızda herhangi bir değişiklik oldu mu?
13. Letterboxd kullanarak film tercihlerinizi arkadaşlarınız veya diğer kullanıcılarla paylaşıyor musunuz?
14. Letterboxd kullanarak filmler hakkında yorum yaparken, diğer kullanıcıların yorumlarını okumak size yardımcı oluyor mu? Cevabınız evet ise bu yorumlar sizi nasıl etkiler?
15. Letterboxd kullanarak, filmleri izleme sıklığınızda bir değişiklik oldu mu?
16. Letterboxd'u kullanarak, belirli bir filmi izlemeden önce hangi özellikleri araştırıyorsunuz? (Örneğin: puanlama, eleştiriler, oyuncu listeleri, yönetmen listeleri, vb.)
17. Letterboxd kullanmak sizi maraton izlemeye (binge-watching), aşırı izlemeye sevk ediyor mu? Cevabınız evet ise sebeplerini açıklar mısınız?
18. Letterboxd kullanmak sizde geri kalma hissi uyandırıyor mu? Cevabınız evet ise neden böyle hissediyor olabilirsiniz?
19. Kendinizi film eleştirmeni olarak kabul ediyor musunuz? Cevabınız evet ise Letterboxd'nin bu durumdaki etkisi ne ölçüdedir?
20. Letterboxd'da sık sık takip ettiğiniz kişiler veya gruplar var mı? Hangi türde filmlerle ilgileniyorlar?
21. Letterboxd film veya dizi beğenilerinizi nasıl etkiler?
22. Filmleri puanlandırmak sizce filmlerin sanatsal değerlerini düşürüyor mu?

Bu makale **intihal tespit yazılımlarıyla** taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by **plagiarism detection softwares**. No plagiarism detected.

Bu çalışmada “**Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi**” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “**Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive**” were followed.

Araştırma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.

The research was conducted by a single author.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile **çıkar çatışması** bulunmamaktadır.

There is no **conflict of interest** with any institution or person within the scope of the study.

Etik Kurul İzni | Ethics Committee Permission

İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 12/07/2023 tarihli toplantısında alınan 1924284 sayılı karar çerçevesinde çalışma etik açıdan bir sakınca içermemektedir.

Within the framework of the decision taken during the meeting by Istanbul University Social and Human Sciences Research Ethics Committee dated 12/07/2023 and numbered 1924284; the study does not contain any ethical issues.